

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1969 | ΑΡΙΘ. 21

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

IV. 1. Γέγραπται γάρ οὕτως· Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἤνεγκεν Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Θεῷ, καὶ Ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων καὶ ἀπὸ τῶν στείτων αὐτῶν. 2. καὶ ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ Κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν. 3. καὶ ἐλυπήθη Κάϊν λίαν, καὶ συνέπεσεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. 4. καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Κάϊν· Ἰνατί περίλυπος ἐγένου, καὶ ἰνατί συνέπεσεν τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ, ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; 5. ἠσύχασον πρὸς σὲ ἢ ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. 6. καὶ εἶπεν Κάϊν πρὸς Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ ἀνέστη Κάϊν ἐπὶ Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. 7. ὀρᾶτε, ἀδελφοί, ζῆλος καὶ φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατειργάσατο. 8. διὰ ζῆλος ὁ πατήρ ἡμῶν Ἰακώβ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 9. ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσηφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι καὶ μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. 10.

IV, 1 Γεν. 4,3-8. IV, 8 Γεν. 27,41. IV, 9 Γεν. 37. IV, 10 Ἐξ. 2,14. Πράξ. 7,27. Λουκ. 12,14. IV, 11 Ἀριθ. 12. IV, 12. Ἀριθ. 12,7. Ἐβρ. 3,5.

1 οὕτως: λείπ. I | καὶ λ. KK² | 2 θεῷ AKK² Σ: κυρίῳ I Λ | 3/4 προβάτων + αὐτοῦ Λ K K² Σ | 7 τὸ πρόσωπον ΙΑΚΚ² Σ: τῷ προσώπῳ Α (Ο') Gebh. Lightf. Funk | 9 ἐὰν Α: ἂν I: ἐὰν μὲν KK² | 15 κατειργάσαντο I | ζῆλον I | 18 εἰσελθεῖν Α: ἐλθεῖν I | devenir Α.

ζῆλος φυγεῖν ἠνάγκασεν Μωυσῆν ἀπὸ προσώπου Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄμοφύλου· *Τίς σέ κατέστησεν κριτὴν ἢ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν μέ σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθρὸς τὸν Αἰγύπτιον;* 11. διὰ ζῆλος Ἰσαρὼν καὶ Μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἠλίθισθησαν. 12. ζῆλος Δαθὰν καὶ Ἀβειρῶν ζῶντας κατήγαγεν εἰς ἄδου διὰ τὸ στασιάσαι αὐτοὺς πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωυσῆν. 13. διὰ ζῆλος Δαυὶδ φθόνον ἔσχεν οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Σαοὺλ
10 βασιλέως Ἰσραὴλ ἐδιώχθη.

2 / 3 ὄμοφύλου + αὐτοῦ ΔΚΚ² | 3 κριτὴν Α (πρβ. Λουκ. 12,14): ἄρχοντα ΙΔΚΚ²Σ (Ο') | ἢ ΑΛ: καὶ ΙΚΚ²Σ (Ο') | 5 διὰ: λ. Α | 6 ζῆλος ΔΚΚ²Σ: διὰ ζῆλος (-ον) ΑΙ.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

IV. 1. Διότι ἔτσι ἔχει γραφῆ (εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν). «Καὶ συνέβη τὸ ἐξῆς, ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὸν χρόνον· ὁ Καῖν προσέφερεν ὡς θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ τοὺς καρπούς τῆς γῆς (τὴν ὁποίαν ἐκαλλιεργοῦσε), καὶ ὁ Ἀβελ προσέφερε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότοκα τῶν προβάτων καὶ μάλιστα τὰ πιὸ παχειά. 2. Καὶ ὁ Θεὸς μὲ εὐχαρίστησιν εἶδε τὸν Ἀβελ καὶ τὰ δῶρά του, τοῦναντίον δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὸν Καῖν οὔτε καὶ εἰς τὰς θυσίας του. 3. Καὶ ὁ Καῖν παρὰ πολὺ ἐλυπήθη καὶ κατέβασε τὰ μοῦτρά του (ἔγινε σκυθρωπός, περίλυπος καὶ κατηφής). 4. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Καῖν· διατί ἐλυπήθης (ἔγινες περίλυπος, σκυθρωπός), καὶ διατί κατέβασες τὰ μοῦτρά σου; Μήπως (δὲν ξεύρεις) ὅτι ἐὰν μὲν κανονικὰ (ὀρθῶς καὶ κατὰ καθήκον) προσφέρῃς τὴν θυσίαν σου, ἀλλ' ὅμως δὲν ξεχωρίσης καὶ ὀρθὰ (ποῖα εἶναι τὰ καλύτερα διὰ νὰ προσφέρῃς εἰς τὸν Θεόν), δὲν ἀμάρτησες; 5. Ἠσύχασε· εἰς σέ θὰ ξαναγυρίσῃ καὶ πάλιν καὶ σὺ θὰ τὸν ἐξουσιάζῃς (σὺν μεγαλύτερος). 6. Καὶ εἶπεν ὁ Καῖν πρὸς τὸν Ἀβελ τὸν ἀδελφόν του· πᾶμε στὸν κάμπο. Καὶ

ὅταν ἔφθασαν στήν πεδιάδα ἔγινε (τὸ τρομερό), ὁ Κάϊν ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰαβὲλ καὶ τὸν ἐφόνευσε». 7. Βλέπετε, ἀδελφοί, ἡ ζήλεια καὶ ὁ φθόνος ἔφερον εἰς τὴν ἀδελφοκτονίαν. 8. Ἀπὸ τὴν ζήλεια τοῦ ἀδελφοῦ του, ὁ πατήρ μας ὁ Ἰακώβ ἠναγκάσθη νὰ φύγη μακριά, ὥστε νὰ μὴ τὸν βλέπη ὁ Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός του. 9. Ἡ ζήλεια (τῶν ἀδελφῶν) ἔκαμε τὸν Ἰωσήφ νὰ καταδιωχθῆ μέχρι τοῦ σημείου νὰ (κινδυνεύσῃ) θανατωθῆ ἀπὸ αὐτούς, (ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ) ἐπωλήθη μάλιστα ὡς δοῦλος. 10. Ἡ ζήλεια ἠνάγκασε τὸν Μωυσῆν νὰ φύγη μακριά ἀπὸ (τὴν αὐλὴν τοῦ) Φαραώ, τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ὅταν ἤκουσε τὸν συμπατριώτην του νὰ τὸν ἐπικρίνη λέγοντας εἰς αὐτόν: «Ποῖος σὲ διώρισε ἄρχοντα καὶ δικαστὴν μας; Μήπως θέλεις νὰ μὲ φονεύσῃς μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ποὺ χθὲς ἐφόνευσες τὸν Αἰγύπτιον;» 11. Ἐξ αἰτίας τῆς ζήλειας των (πρὸς τὸν ἀδελφόν των Μωυσῆν) ὁ Ἄαρων καὶ ἡ Μαριάμ παρέμειναν ἔξω ἀπὸ τὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἰσραηλιτῶν. 12. Ἡ ζήλεια ποὺ ὁ Δαθὰν καὶ ὁ Ἀβειρών (ἔδειξαν πρὸς τὸν Μωυσῆ) τοὺς ἔκαμε νὰ κατεβοῦν ζωντανοὶ εἰς τὸν ἄδην, διότι οἱ δύο αὐτοὶ ἐστασίασαν ἐναντίον τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μωυσέως. 13. Ἡ ζήλεια συνετέλεσεν, ὥστε νὰ φονῆται ὁ Δαυὶδ ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἄλλοφύλους, ἀλλὰ καὶ νὰ καταδιωχθῆ ἀπὸ τὸν Σαοὺλ, τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τιμὴ: Δραχμαὶ 150.

Παραγγελία: Εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς.

«Ἡ ἄγνοια τοῦ Θεοῦ — λέγει ὁ Μ. Βασίλειος — εἶναι θάνατος τῆς ψυχῆς». Διὰ τοῦτο κύριον ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων τῆς, εἶναι νὰ φωτίξῃ τὰς ψυχὰς μὲ τὴν περὶ Θεοῦ ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι δίπτυχον. Ὁ ποιμὴν καλεῖται νὰ φωτίξῃ τὸ ποίμνιόν του μὲ δύο τρόπους: μὲ τὴν νοουθεσίαν καὶ μὲ τὸν ὑποδειγματικὸν ἰδικόν του βίον. Ἔτσι οἱ ἄνθρωποι («ἀγαποῦν τὸ φῶς») καὶ μισοῦν τὸ σκότος. Σώζονται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τῆς ὁποίας («τὰ ὄψωια εἶναι θάνατος»), καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, αὐτὴν, τὴν ὁποίαν διδάσκει καὶ προβάλλει τὸ Εὐαγγέλιον. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἱερὸς Κληρὸς ὀνομάζεται «διδάσκουσα καὶ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία». Ἀποστολή του εἶναι, μὲ τὸν λόγον καὶ τὸ ζῶν παράδειγμα, νὰ ὀδηγῇ τὰς ψυχὰς εἰς τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ γνῶσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει καθαρὰν καὶ πλήρη ἢ Ὁρθοδοξία μας.

Ἡ Τεσσαρακοστὴ τῶν Χριστουγέννων.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων, ὁ Ἐφημέριος πρέπει νὰ ἀνταποκριθῇ μὲ συνέπειαν καὶ φωτεινὸν ζῆλον εἰς ἓνα ἰδιαίτερον καθήκον του: νὰ διαφωτίσῃ τὸ ποίμνιόν του ὡς πρὸς τὸ πῶς πρέπει τοῦτο νὰ ἐτοιμασθῇ ψυχικῶς διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὰ Μυστήρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Πολλοὶ Χριστιανοὶ συνηθίζουσι νὰ προσέρχονται εἰς αὐτὰ κατὰ τὰς μεγάλας δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἑορτάς, χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζουσι καὶ νὰ συναισθάνωνται πῶς ὀφείλουσι νὰ πράξουσι τοῦτο. Ἡ Ἐκκλησία, μὲ τὸ στόμα τῶν ποιμένων τῆς, τοὺς καθοδηγεῖ πρὸς τοῦτο. Αἱ ὀλιγόλογοι νοουθεσίαι — ἐπὶ μέρους καὶ γενικῶς — καὶ τὸ θεῖον κήρυγμα εἶναι οἱ τρόποι τῆς τοιαύτης καθοδηγήσεως. Δύναται δὲ αὕτη νὰ ἐμπλουτισθῇ καὶ μὲ σχετικὰ ἀποφθέγματα τῶν Πατέρων, τὰ ὁποῖα δεόν νὰ εἶναι μεταφρασμένα εἰς τὴν ἀπλήν καὶ κατανοητὴν ἀπὸ τὸν λαὸν γλῶσσαν.

Ἡ «ταυτότης».

Ὁ διάσημος Γάλλος συγγραφεὺς Ζὰκ Μαριταίν, εἰς ἄρθρον του σχετικῶς μὲ τὴν σημερινὴν νεότητα, δημοσιευθὲν καὶ εἰς τὸν ἀθηναϊκὸν Τύπον, γράφει: «Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἓνα Χρι-

Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΑΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἐφ' ὅσον ἡ ἱερά Ἐξομολόγησις ἀφορᾷ εἰς τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὸν πνευματικὸν νὰ γνωρίζῃ σαφῶς τί εἶναι ἁμαρτία.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δίδει τὸν ὀρισμὸν· «ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία» (Α' Ἰω. γ' 4), τ.ἔ. ἁμαρτία εἶναι πᾶσα παράβασις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, γενικῶς, καὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, εἰδικῶς.

Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διακονίαν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως, ἐν τῇ πράξει, ὁ πνευματικὸς (καὶ ὁ ἐξομολογούμενος) ὀφείλει νὰ ἔχη ὡς βάσιν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ κατ' αὐτάς νὰ κρίνῃ τὰς συγκεκριμένας πράξεις, λόγους, σκέψεις, ἐπιθυμίας κλπ. καὶ νὰ κατανοῇ ἂν εἶναι ἢ ὄχι ἁμαρτωλαί, μὲ μέτρον καὶ κριτήριον ἀντικειμενικὸν καὶ σαφές τὰς δέκα ἐντολάς, ὡς αὗται συνεπληρώθησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ ὡς διαφωτίζονται γενικώτερον ὑπὸ τῆς ὅλης Ἀγίας Γραφῆς (Π. καὶ Κ.Δ.) καὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς Παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

2. Πολλάκις παρουσιάζονται ζητήματα, τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἔκδηλος ἡ ἁμαρτωλότης ἢ μή. Καὶ ὁ χριστιανὸς ἀμφιβάλλει ἢ δὲν ἔχει πεισθῆ ἢ διαφωτισθῆ ἐπαρκῶς. Ἄλλοτε πάλιν δὲν εἶναι ἐμφανῆς ἡ συναφῆς θεία ἐντολή. Ὁ δὲ πνευματικὸς καλεῖται νὰ διαφωτίσῃ, μὲ βάσιν πάντοτε τὰς θείας ἐντολάς.

στιανισμόν, πού, μακριὰ ἀπὸ τοῦ νὰ προσπαθῆ νὰ καταστῆ συμπαθῆς χάνοντας τὴν ταυτότητά του, παραμένει ὅσο ποτὲ πιστὸς στὸν ἑαυτὸν του). Πρόκειται περὶ μεγάλης ἀληθείας. Ἡ Ἐκκλησία, διὰ νὰ ἔλκυσῃ τὸν κόσμον καὶ ἰδίως τοὺς νέους, εἶναι ἀνάγκη νὰ προβάλλῃ μὲ διαύγειαν καὶ συνέπειαν πρὸς τὴν Παράδοσιν τῆς τὰς ἀθανάτους ἀξίας τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, νὰ συνεχίξῃ καὶ ὄχι νὰ ἀναιρῆ, προσηρμοσμένη εἰς ἐφημέρους συνθήκας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τοὺς Πατέρας. Ὁ ὀρθόδοξος ἐφημέριος εἶναι ἐκ τῶν κυρίων παραγόντων αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ὁ δὲ λόγος του καὶ τὸ παράδειγμά του πρέπει νὰ φέρουν τὴν σφραγίδα μιᾶς τοιαύτης ταυτότητος, διὰ νὰ καρποφοροῦν.

Ἐρωτοῦν τινες, ἐπὶ παραδείγματι·

—Τὸ κάπνισμα εἶναι ἁμαρτία;

—Τὸ ἐρωτικὸν συναίσθημα εἶναι ἔνοχον;

—Ἡ ἀποφυγὴ τῆς τεκνογονίας εἰς ποίαν ἐντολὴν ἀντίκειται;

κλπ. κλπ.

Διὰ τὰ δοθῆ ὑπεύθυνος καθοδήγησις, (συγχώρησις ἢ μή, εἰρήνευσις τῆς συνειδήσεως, ἢ τοῦναντίον νύξις πρὸς ἀνησυχίαν καὶ ἀποφυγὴν τοῦ πράγματος), δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀποφανθῆ τις αὐθαιρέτως, ἀλλ' ἐν γνώσει πάντοτε τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς αὐτὰς τῶν καθ' ἕκαστον ζητημάτων.

Εἶναι θεμελιώδης κανὼν τοῦ Δικαίου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνοχῆ-οὔτε ποινῆ- ἄνευ νόμου προβλέποντος σχετικῶς. (Nullum crimen sine lege· nulla poena sine lege, ὀρίζει τὸ ἰσχυρὸν Δίκαιον, καὶ ἀναγνωρίζει ἢ ἐπιστήμη τοῦ Δικαίου). Καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸ αὐτὸ συμβαίνει. Τὸ λέγει ρητῶς ὁ Ἅπ. Παῦλος: «οὐ γὰρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις»· καὶ «ἁμαρτία οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου» (Ρωμ. δ' 15, ε' 13).

Ἡ συσχέτισις, ἐπομένως, τῶν παρουσιαζομένων ἐν τῇ ἐξομολογήσει περιπτώσεων πρὸς τὰς ἀντιστοίχους ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ὀφείλει νὰ διέπῃ τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ πνευματικοῦ.

3. Τὸ γνωστὸν «Ἐξομολογητᾶριον» τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου περιέχει σχετικὴν καθοδήγησιν τοῦ πνευματικοῦ πῶς νὰ ἀνακρίνη τὰ ζητήματα κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ δεκαλόγου. Καὶ τὰ ἐγχειρίδια τῆς Κατηχήσεως καὶ τῆς Ἠθικῆς ἐπίσης. Ὡσαύτως τὰ νεώτερα βοθητικὰ τῆς ἐξομολογήσεως βιβλία ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν τακτικὴν. (Οὕτω π.χ. τὸ «Σύστημα ἱερῶς ἐξομολογητικῆς» τοῦ Μητροπολίτου πρ. Κυθήρων Μελετίου διαθέτει ἕκτενεις παραγράφους, διὰ τὰ ἀναλύσει τὰς δέκα ἐντολάς, νὰ δείξη ποῖα ἁμαρτήματα ὑπάγονται εἰς κάθε μίαν ἐξ αὐτῶν καὶ δὴ καὶ νὰ ἀναφέρῃ παραλλήλους λόγους τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν ἁμαρτημάτων καθ' ἕκαστον κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Δεκαλόγου).

Ἐπάρχει δὲ καὶ ἓνα κείμενον, ἀνήκον εἰς τὰ λεγόμενα «Συμβολικὰ βιβλία» τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον μᾶλλον πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς βᾶσις τῆς σχετικῆς διδασκαλίας. Εἶναι ἡ τιτλοφορουμένη «Ὁρθόδοξος διδασκαλία» Πέτρου Μογίλα, Μητροπολίτου Κιέβου (1638/42), εἰς τὴν ὁποίαν παραπέμπει πολλάκις καὶ ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἁγιορείτης.

Τὴν «Ὁρθόδοξον Ὁμολογίαν» ταύτην ἐμελέτησεν εἰς εἴκοσι συνεδρίας καὶ ἐπεκύρωσεν ἢ ἐν Ἰασιῶ συνελθοῦσα τοπικὴ

Σύνοδος τῷ 1642, κατόπιν τροποποιήσεων ἐπὶ τὸ ὀρθοδοξότερον καὶ ἀκριβέστερον, γενομένων ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοῦ Ὁρθοδόξου θεολόγου Μελετίου Συρίγου. Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ κειμένου ἴσης ἀuthεντικότητος, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως. Εἶναι ὅμως ὅπωςδήποτε ἐπίσημον Συμβολικὸν μνημεῖον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἐφ' ὅσον ἐπεκυρώθη ὑπὸ Τοπικῆς Συνόδου, βραδύτερον δὲ μετὰ ἓν ἔτος, τὸ 1643, μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Πατριαρχείου ἐπεκύρωσαν τὴν Ὁμολογίαν ταύτην οἱ τέσσαρες Πατριάρχαι (ΚΠόλεως Παρθένιος, Ἀλεξανδρείας Ἰωαννίκιος, Ἀντιοχείας Μακάριος καὶ Ἱεροσολύμων Παΐσιος) ὡς «ὁμολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

Διὰ τοῦτο, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁμολογίας ταύτης θὰ ἐξετάσωμεν τὰς δέκα ἐντολὰς καὶ τὰς εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ὑπαγομένους ἁμαρτίας, πρὸς καθοδήγησιν τῶν πνευματικῶν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, διὰ νὰ κρίνωσι μετ' ἀσφαλείας τὰς παρουσιαζομένας ἑκάστοτε περιπτώσεις, δεδομένου ὅτι ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς «Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας» οὐδεμία ἐπιφύλαξις ὑφίσταται περὶ τῆς ἀκραιφνοῦς ὀρθοδοξίας αὐτοῦ.

4. Ὁ Κύριος, ὡς γνωστόν, συνώψισεν ὅλας τὰς θείας ἐντολὰς εἰς τὰ δύο ταῦτα: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή· δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» (Ματθ. κβ' 37). Καὶ ἡ «Ὁρθόδοξος Ὁμολογία» παρατηρεῖ ὅτι ὁ δεκάλογος τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ κατανέμεται εἰς δύο πλάκας, τ.ἔ. εἰς δύο κατηγορίας ἐντολῶν. Αἱ ἐντολαὶ τῆς ἀ' πλάκας παραγγέλλουν γενικῶς τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα ἡμῶν — ἐν γένει τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην — καὶ ἀνάγονται ὅλαι εἰς τὸ «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου». Αὗται εἶναι αἱ τέσσαρες πρῶται ἐντολαὶ τοῦ δεκαλόγου. Αἱ ὑπόλοιποι ἕξ, τῆς δευτέρας πλάκας, προσδιορίζουν τὸ χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. «Καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», εἶναι ἡ γενικὴ γραμμὴ τῶν ἐντολῶν τούτων.

Τίθεται λοιπὸν μία γενικὴ ἀρχή: Ὅ,τι ἀντίκειται εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν ἢ εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον (ἢ καὶ συναμφότερον) εἶναι ἁμαρτία, καθὸ παράβασις ἐντολῆς Θεοῦ, τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης γενικῶς, ἐν τῇ ὁποίᾳ «ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέματα», καὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἐντολῶν τοῦ δεκαλόγου εἰδικώτερον.

5. Ἡ ἀθέτησις τῆς ἀγάπης (πρὸς τὸν Θεόν, τὸν πλησίον καὶ συναμφότερον) συνιστᾷ ἁμαρτίαν ὄχι μικράν, ἀλλὰ θανάσιμον, «μὲ τὴν ὁποίαν ἁμαρτίαν (λέγει ἡ «Ὁρθόδ. Ὁμολογία») χάνομεν τὴν θείαν χάριν, ὅπου ἐλάβαμεν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ τὴν βασιλείαν τὴν οὐράνιον, καὶ γινόμεθα αἰχμάλωτοι τοῦ αἰωνίου θανάτου, ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος· «οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἦτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην;» (Ρωμ. 5' 16).

Ἀναλυτικώτερον δὲ ὁ Διδάσκαλος Γεώργιος Σχολλάριος καθορίζει πότε μία ἁμαρτία ἀποβαίνει θανάσιμος καὶ πότε μὴ τοιαύτη. Εἶναι δὲ ἐνδιαφέρον νὰ ἴδωμεν τὰς διακρίσεις καὶ παρατηρήσεις αὐτοῦ, πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπὶ μέρους ἐντολῶν τοῦ δεκαλόγου.

Διακρίνων γενικῶς τὰ ἁμαρτήματα εἰς ἐνεργούμενα α) διὰ τοῦ σώματος (πράξεις, ἔργα), β) διὰ τῆς γλώσσης (λόγους) καὶ γ) διὰ τοῦ νοῦς (λογισμούς, ἐπιθυμίας), διδάσκει ὅτι εἰς πάντα τὰ θεωρούμενα θανάσιμα ἁμαρτήματα (τὰ πλήττοντα τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον) ἰσχύουσι τὰ ἐξῆς:

α) Ἀμαρτήματα ἐνεργούμενα διὰ τοῦ σώματος, ἐφ' ὅσον δὲν ὠλοκληρώθησαν εἰσέτι, ἀλλὰ διέρχονται διὰ τῶν προηγουμένων σταδίων διὰ τῆς διανοίας καὶ διὰ τῆς γλώσσης, εἶναι συγγνωστά· θανάσιμα γίνονται ὅταν πραγματοποιηθῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου δι' ἐξωτερικῶν πράξεων.

β) Ἀμαρτήματα τῆς γλώσσης (π.χ. βλασφημία, ψευδομαρτυρία κ.τ.τ.), προτοῦ ἐκοτομισθῶσιν εἶναι συγγνωστά, κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐσωτερικῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον· θανάσιμα δὲ ἀποβαίνουσιν, ὅταν ὀλοκληρωθῇ ἢ διὰ τοῦ λόγου τελείωσις αὐτῶν.

Καὶ γ) ἁμαρτήματα τῆς διανοίας (κακοὶ λογισμοὶ καὶ ἐπιθυμίας, π.χ. ὑπερηφάνεια, μνησικακία κλπ.), ἐφ' ὅσον μὲν δὲν συγκατετέθη εἰς αὐτὰ ἐσωτερικῶς ἢ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι συγγνωστά, κατὰ τὰ προηγούμενα στάδια τῆς ἀρχικῆς προσβολῆς τῶν λογισμῶν, τοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς πάλης τοῦ ἀνθρώπου· ἀφ' ἧς στιγμῆς δὲ δοθῇ ἢ συγκατάθεσις τῆς ψυχῆς εἰς αὐτά, ἀποβαίνουσι θανάσιμα.

Σχετικὴ εἶναι ἡ φράσις τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ θεοῦ: «ἢ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα, τίκτει ἁμαρτίαν (συγγνωστήν, ἐννοεῖται)· ἢ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα (δηλ. ἐξελιχθεῖσα εἰς τὸ τελευταῖον αὐτῆς ἀντίστοιχον στάδιον) ἀποκύει θάνατον» (α' 15).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἀρχιστρατήγων
Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ

Ο Ι Α Γ Γ Ε Λ Ο Ι

Ὁ ἐπικείμενος ἑορτασμός τῆς συνάξεως τῶν Ἀρχιστρατήγων Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ καὶ τῶν λοιπῶν Ἀσωμάτων Δυνάμεων φέρει εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὴν ὑπαρξίν τῶν στρατιῶν τῶν ἁγίων ἀγγέλων, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ τόσον ἡ Ἁγία Γραφή, ὅσον καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις.

Ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀοράτου ἀγγελικοῦ κόσμου εἶναι ἀλήθεια ὑπὲρ λόγον, ἀλλ' οὐχὶ παρὰ λόγον. Ὡς ἐν τῷ ὁρατῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἱεραρχικὴ διαβάθμισις τῶν ὄντων, ἅτινα διακρίνονται εἰς κατώτερα καὶ ἀνώτερα, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχη ἀνάλογος ἱεραρχικὴ διαβάθμισις. Τὸ ὅτι ὁ ἀγγελικὸς κόσμος δὲν γίνεται ἀντιληπτὸς ὑφ' ἡμῶν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀποχρῶν λόγος, ἵνα ἀρνηθῶμεν τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ. Ὡς ὁ θαυμάσιος ἀνθρώπινος πολιτισμὸς ὑφίσταται, ἔστω καὶ ἐὰν οἱ ἐν τῇ θαλάσῃ ζῶντες ἰχθύες δὲν δύνανται νὰ φαντασθοῦν τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, τοιοῦτοτρόπως εἶναι δυνατόν νὰ ὑφίσταται ὑπεραισθητῆ πραγματικότης, ἔστω καὶ ἐὰν οἱ ἄνθρωποι, ζῶντες οἰονεὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης τοῦ ὕλικου κόσμου, δὲν δύνανται νὰ ἀντιληφθοῦν αὐτήν. Ὅθεν «ἡ βαθμιαία πρόοδος ἢ παρατηρουμένη ἐν τῇ κλίμακί τῆς δημιουργίας καθιστᾷ πιθανὴν τὴν παραδοχὴν, ὅτι ὡς ὑπάρχουν κρίκοι καὶ βαθμίδες πρὸς τὰ κάτω, συνδέοντες τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ἄψυχον καὶ νεκρὰν ὕλην, οὕτω καὶ ὑπεράνω τοῦ ἀνθρώπου, πιθανὸν εἶναι νὰ ὑπάρχουν κρίκοι παρεμπίπτοντες μεταξὺ τῆς σχετικῶς ἀτελοῦς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ συστάσεως ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ ἀπειροτελείου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἐξ ἑτέρου... Τὸ ὀρυκτὸν, τὸ φυτικὸν καὶ τὸ ζωϊκὸν βασίλειον εὐρίσκουν τὸν σκοπὸν καὶ τὸ κορυφῶμα αὐτῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς ἀντιπροσώπῳ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κατωτέρῳ κόσμῳ. Δὲν θὰ ἀπετέλει λοιπὸν ἀφόρητον ἀλαζονείαν νὰ βεβαιοῖ ὁ μικρὸς ἄνθρωπος, ὅτι ὁ μέγας Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ δημιουργήσῃ ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ καὶ ἄλλας πνευματικὰς ὑπάρξεις τελειότερας τοῦ ἀνθρώπου; Μὲ ποῖον δὲ δικαίωμα προσβλέπων πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁ ἀφανῆς τοῦ γηίνου πλανήτου κάτοικος θὰ ἔλεγεν εἰς τὸν Θεόν: Μεταξὺ σοῦ καὶ ἐμοῦ δὲν δύναται ἄλλο δημιούργημα τελειότερον καὶ πνευματικώτερον ἐμοῦ νὰ

υπάρχει» (Π. Τρεμπέλα, Δογματική, τόμ. Α', Ἀθήναι 1959, σελ. 410).

Τὴν περὶ ἀγγέλων βιβλικὴν καὶ πατερικὴν διδασκαλίαν συνενώνει κατὰ τρόπον ἄριστον ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὅστις ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως» (Migne Ἐ. Π. 94, 865-866) λέγει μεταξὺ ἄλλων περὶ αὐτῶν καὶ τὰ ἑξῆς, ἅτινα παρουσιάζομεν ἐν νεοελληνικῇ μεταφράσει:

«Αὐτὸς (ὁ Θεὸς) εἶναι ὁ πλάστης καὶ δημιουργὸς τῶν ἀγγέλων, ἀφοῦ τοὺς ἔφερεν ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας εἰς τὴν ὑπαρξιν, κατασκευάσας αὐτοὺς συμφώνως πρὸς τὴν ἰδικὴν του εἰκόνα ὡς φύσιν χωρὶς σῶμα καὶ ὡς ἐν εἶδος πνοῆς ἀέρος καὶ ὡς ἄυλον πῦρ... Ὁ ἄγγελος λοιπὸν εἶναι μία οὐσία νοερά, πάντοτε κινουμένη (ἐνεργοῦσα), με ἐλευθέραν θέλησιν, ἀσώματος, πού ὑπηρετεῖ τὸν Θεόν, πού σύμφωνα με (θείαν) δωρεάν ἔχει λάβει εἰς τὴν φύσιν της τὴν ἀθανασίαν... Εἶναι λοιπὸν φύσις λογικὴ, με ἐλευθέραν θέλησιν, πού ἐπιδέχεται μεταβολὴν εἰς τὴν διάθεσιν, δηλαδὴ ἠμπορεῖ νὰ μεταβληθῇ με τὴν θέλησίν της. Διότι κάθε τι, τὸ ὁποῖον ἔχει κατασκευασθῆ, εἶναι δυνατόν καὶ νὰ μεταβληθῇ· μόνον δὲ ὅ,τι δὲν ἔχει κατασκευασθῆ, εἶναι ἀμετάβλητον. Καὶ κάθε λογικὸν ὄν ἐξουσιάζει τὸν ἑαυτὸν του. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν (ὁ ἄγγελος) εἶναι φύσις λογικὴ καὶ νοερά, ἔχει καὶ ἐλευθέραν θέλησιν· ὡς φύσις δέ, ἢ ὁποία κατασκευάσθη, εἶναι μεταβλητὴ, ἔχει ἐξουσίαν καὶ νὰ παραμένῃ σταθερὰ εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ στρέφεται πρὸς τὸ χειρότερον... (Ὁ ἄγγελος) εἶναι ἀθάνατος ὄχι ἐκ φύσεως, ἀλλὰ κατὰ χάριν (θείαν δωρεάν). Διότι πᾶν, τὸ ὁποῖον ἤρχισε, ἐκ φύσεως ἔχει τέλος. Μόνος δὲ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει πάντοτε, ἢ μᾶλλον εὐρίσκεται καὶ ὑπεράνω τοῦ παντοτεινοῦ (εἶναι ἀθάνατος), διότι αὐτός, ὅστις ἐδημιούργησε τοὺς χρόνους, δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ χρόνου, ἀλλ' ὑπεράνω τοῦ χρόνου.

(Οἱ ἄγγελοι) εἶναι δυνατοὶ καὶ ἔτοιμοι διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ θείου θελήματος καὶ με τὴν βοήθειαν τῆς ταχύτητος τῆς φύσεώς των εὐρίσκονται ἀμέσως πανταχοῦ, ὅπου τοὺς διατάξει με ἐν νεῦμα ὁ Θεός· καὶ φρουροῦν τὰ μέρη τῆς γῆς καὶ προστατεύουν ἔθνη καὶ τόπους, καθὼς ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ· καὶ φροντίζουν διὰ τὰς ὑποθέσεις μας καὶ μᾶς βοηθοῦν...

Εἶναι δυσκίνητοι πρὸς τὸ κακόν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ (ἐκ φύσεως) ἀκίνητοι· τώρα δὲ δὲν δύνανται πλέον νὲ κινήθουν πρὸς τὸ κακόν, οὐχὶ ἐκ φύσεως, ἀλλὰ κατὰ χάριν καὶ με σταθερὰν προσκόλ-

Πλειότερον και καθαρότερον φῶς διὰ τὴν Νεολαίαν μας

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Β'

Ἀξιωθέντες μὲ τὴ χάρι τοῦ Κυρίου νὰ ἐργασθῶμεν σὲ τομέα τῶν παραστρατημένων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἔπιον μέχρι τρυγὸς τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ αἵματος δυστυχῶς διὰ τῶν ἐγκληματικῶν των πράξεων, ἐπίσης ἠλεήθημεν ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ ἴδωμεν θαύματα ἀφυπνίσεως καὶ ἀναγεννήσεως τοιοῦτων ψυχῶν, ὥστε νὰ διακηρύσσωμεν ὅτι «οὔτε ὁ φυτεῦν ἐστὶ τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ ἀυξάνων Θεὸς» (Α' Κορ. γ' 7).

Δὲν παραλείπομεν καὶ ἤδη νὰ προβάλωμεν ἓνα ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω. Ἐγνώρισε, λέγει οὗτος, «τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον», ἀπὸ «ἄγνοια» καὶ ἔπρεπε νὰ λάμψη πλούσιον τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου μέσα του γιὰ «τὰ ἀνακαινισθῆ». Διὰ τοῦτο ὁ γράφων, τονίζει ἰδιαιτέρως τὴν «ἐπίγνωσιν», ἡ ὁποία καὶ τὸν ὠδήγησε στὴν συνειδητὴ πίστι καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος εἰς ἐσωτερικὴν ἀλλοίωσιν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται καὶ εἰς τοὺς πλέον κακοὺς χαρακτῆρας, ὡς γράφει καὶ ὁ θ. Χρυσόστομος, «εἰ τὰ θηρία τὰ παρ' ἡμῖν λόγῳ ρυθμίζοντες ἡμεροῦμεν, πόσω μᾶλλον τῇ πνευματικῇ ταύτῃ διδασκαλίᾳ τοὺς ἄνδρας τούτῳ ἐργασόμεθα, ὅταν καὶ τοῦ φαρμάκου καὶ τοῦ θεραπευομένου πολὺ τὸ μέσον ᾖ; Οὔτε γὰρ ἡ ἐν ἡμῖν ἀγριότης τοσαύτη ὅση ἡ ἐν ἐκείνοις (ἡ μὲν γὰρ φύσεως, ἡ δὲ προαιρέσεως ἐστίν), οὔτε τῶν λόγων ἡ ἰσχὺς ἡ αὐτῆ· ἐκείνη μὲν γὰρ ἀνθρωπίνης ἐστὶ διανοίας, αὕτη δὲ τῆς τοῦ Πνεύματος δυνάμεως καὶ τῆς Χάριτος...» (Ἰωάν. ὁμ. γ').

Ἐάν τις ἀναγνώστης τῆς μαρτυρίας θὰ μπορῇ ἀπ' αὐτὸ «τὰ ἐξ ἀγνοί-

λησιν εἰς μόνον τὸ ἀγαθόν... (Οἱ ἄγγελοι) λαμβάνουν τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν θὰ διατάξῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος καὶ τοιουτοτρόπως ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀποκαλύπτουν εἰς αὐτοὺς τὰ θεῖα μυστικά. Ζοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔχουν ὡς μοναδικὸν ἔργον των νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεὸν καὶ νὰ ὑπηρετοῦν τὸ θεῖον του θέλημα».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ας παθήματα» νὰ διδαχθῆ, ν' ἀντλήσῃ ἓνα μεγάλο δίδαγμα, κι' αὐτὸ εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος, καθ' ὅσον ἐμόλυνε τὸν λευκὸν χιτῶνα τοῦ θείου βαπτίσματος, εἶναι ἀμαρτωλὸς καὶ χαμένος, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ζητήσῃ νὰ βρῆ τὸ Σωτήρᾶ του καὶ νὰ μὴν ἡσυχάσῃ ἕως ὅτου ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος Χάριτος πειραματισθῆ τὴν ἐν Χριστῷ ἀτομικὴν του σωτηρίαν. Ἔνας μεγάλος ἐχθρὸς εἶναι «ἡ ἄγνοια». Αὐτὴ ποὺ ὠδήγησε τὸν γράφοντα «νὰ ὑποπέσῃ καὶ σὲ μεγάλα ἀμαρτήματα». Ὁ ἐχθρὸς αὐτὸς πρέπει νὰ ὑπερνικηθῆ καὶ τὸ σχολεῖον τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς «ἐπιγνώσεως» πρέπει νὰ λειτουργήσῃ κατ' οἶκον καὶ κατ' ἄτομον καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν τί γράφει οὗτος: «..... Ἐλλείψει ἐπιγνώσεως πρὸς τὸν Κύριόν μας, (Ψαλμὸς δ' 6), ζοῦσα μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀπὸ τὰ πρῶτα νεανικὰ βήματα τῆς ζωῆς μου, οὐδεμία συναίσθησις καὶ ἐπίγνωσις Χριστιανικῆ ὑπῆρχεν ἐν ἐμοί. Οὐδεὶς ποτὲ μοῦ ὑπέδειξεν τὸ θεόπνευστον καὶ ἀληθινὸν βιβλίον, τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διὰ νὰ γνωρίσω τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου μας, τοὺς ὁποίους ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν Ἁγίων Αὐτοῦ, ὡς μᾶς λέγει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος: «Τοῦτο πρῶτον ἤξευρομεν ὅτι οὐδεμία προφητεία τῆς γραφῆς γίνεται ἐξ ἰδίας τοῦ προφητεύοντος διασαφήσεως, διότι δὲν ἦλθε ποτὲ προφητεία ἐκ θελήματος ἀνθρώπου ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κινούμενοι ἐλάλησαν οἱ Ἅγιοι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ» (Β' Πέτρ. 20-21). Καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπέπεσα εἰς πλεῖστα ἀμαρτήματα μικρὰ καὶ μεγάλα. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐγνώριζε τὴν καρδίαν μου, «καὶ εἶπεν ὁ Κύριος. Εἶδον εἶδον τὴν ταλαιπωρίαν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἤκουσα τὴν κραυγὴν αὐτῶν ἐξ αἰτίας τῶν ἐργοδιωκτῶν αὐτῶν, διότι ἐγνώρισα τὴν ὀδύνην αὐτῶν» (Ἐξ. γ' 7, Ἰωάν. β' 24-25), δὲν ἠθέλησε ν' ἀπολεσθῶ. «Δὲν βραδύνει ὁ Κύριος τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ὡς τινες λογίζονται τοῦτο βραδύ, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ θέλων ν' ἀπολεσθῶσιν τινές, ἀλλὰ πάντες νὰ ἔλθωσιν εἰς μετάνοιαν» (Β' Πέτρ. γ' 9).

Ἐπέτρεψεν ὁ Κύριος νὰ ἔλθω εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἔγινεν αὕτη αἰτία εἰς τὸ νὰ γνωρίσω τὴν αἰώνιον σωτηρίαν μου. Λέγει ἡ Γραφή «Θέλω ὑπάγει, θέλω ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον μου, ἕως οὗ γνωρίσωσι τὸ ἔγκλημα αὐτῶν καὶ ζητήσωσι τὸ πρόσωπόν μου ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν θέλουσι ὀρθρίσει πρὸς ἐμέ» (Ψαλμὸς ε' 15). «Μήπως ἐγὼ θέλω τῷ ὄντι τὸν θάνατον τοῦ ἀνόμου, λέγει Κύριος ὁ Θεός, καὶ οὐχὶ τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ νὰ ζήσῃ» (Ἰεζ. ιη' 23); Διότι ὁ Κύριος ζητεῖ ἐπιμελῶς νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ ἀπολωλὸς. «Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν, ἐὰν ἔχη 100 πρόβατα, καὶ χάσῃ ἓν ἐξ αὐτῶν δὲν ἀφήνει τὰ 99 ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ὑπάγει ζητῶν τὸ

ἀπολωλός, ἕωσοῦ εὕρη αὐτὸ καὶ εὐρών αὐτὸ βάλλει ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων) (Λουκ. ιε' 4-5). «Ἐγὼ δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀποθνήσκοντος, λέγει Κύριος ὁ Θεός, διὰ τοῦτο ἐπιστρέψατε καὶ ζήσατε» (Ἰεζ. ιη 32). Ἐπίσης μᾶς λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ: «σᾶς λέγω ὅτι οὕτω θέλει εἶσθαι χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ δι' ἓνα ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα....» (Λουκ. ιε' 7-10).

Τὸ θεόπνευστον αὐτὸ βιβλίον μου ἐγνώρισε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη. «Ἀγαπητοί, ἃς ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, διότι ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πᾶς ὅστις ἀγαπᾷ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθη καὶ γνωρίζει τὸν Θεόν. Ὅστις δὲν ἀγαπᾷ, δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεόν, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη. Καὶ ἡμεῖς ἐγνώρισαμεν καὶ ἐπιστεύσαμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ Θεὸς πρὸς ἡμᾶς. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ὅστις μένει ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ» (Α' Ἰωάν. δ' 7-8, 16). «Ὅτι ἀγαπᾷ τὰ πλάσματα Ἰου, «διότι τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπωλεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ' 16). «Ζητεῖτε τὸν Κύριον, λέγει ὁ Ἡσαΐας, ἐνόσφ δύνата νὰ εὕρεθῇ· ἐπικαλεῖσθε Αὐτὸν ἐνόσφ εἶναι πλησίον» (Ἡσ. ε' 6). Ἐπίσης ζητεῖ ὁ Κύριός μας νὰ ἐγκαταλείψῃ ὁ ἀσεβὴς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Κύριον. «Ἄς ἐγκαταλείψῃ ὁ ἀσεβὴς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ὁ ἄδικος τὰς βουλάς αὐτοῦ καὶ ἃς ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Κύριον καὶ θέλει ἐλεήσει αὐτόν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἡμῶν, διότι Αὐτὸς θέλει συγχωρήσει ἀφθόνως» (Ἡσ. ε' 7). Ἐπίσης ὁ Κύριος ζητεῖ ἀπὸ τὸ πλάσμα Ἰου μετάνοιαν καὶ ὅταν μετανοήσῃ συγχωρεῖ αὐτῷ, διὰ τοῦτο λέγει, «ἐπιστρέψατε εἰς ἐμὲ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐν νηστεία καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν πένθει καὶ διαρρήξατε τὴν καρδίαν σας καὶ μὴ τὰ ἱμάτιά σας καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς Κύριον τὸν Θεόν σας, διότι εἶναι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλαιος, καὶ μεταμελλόμενος διὰ τὸ κακόν» (Ἰωήλ β' 12-13).

Τώρα ποὺ ἐγνώρισα τὸν Κύριόν μας, ἀπεκδύθην τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον μετὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ ἐνεδύθην τὸν νέον τὸν ἀνακαινιζόμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν» (Κολ. γ' 9-10). Πρῶτερον ἐνόμιζα τὸν ἑαυτόν μου ἐν τῇ κοσμικῇ κοινωνίᾳ μὴ ἁμαρτωλόν, ἐνῶ τὸ ἀντίθετον ἡ Γραφή λέγει «ὅστις φυλάξῃ ὅλον τὸν νόμον καὶ πταίσῃ εἰς ἓν, ἔγινεν ἔνοχος πάντων» (Ἰακ. β' 10). «Ἀπαντα τὰ κοσμικὰ εἶναι μάταια. «Ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης· τίς ἡ ὠφέλεια εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκ παντὸς τοῦ μόχθου αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον» (Ἰακ. α 2-3); Πρέπει νὰ τηρήσωμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις

Η «ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ»

Εἶναι γνωσταὶ αἱ δυσχέρειαι, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν εἰς τὰς ἡμέρας μας οἱ Ἐφημέριοι, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὸ ἔργον τῆς Κατηγήσεως τῶν παιδιῶν.

Ἐν τούτοις, τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὅλως ἀπαραίτητον στοιχεῖον, ὄχι ἀπλῶς ἐκδήλωσις, τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς. Καὶ πάντες διακατέχονται ἀπὸ τὸν ἱερὸν πόθον τῆς διατηρήσεως, ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀναζωογονήσεως αὐτοῦ.

Εἰς τὸ πλαίσιον τῶν σχετικῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν ἀνόρθωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου, δέον νὰ τοποθετηθῇ ὁ κατωτέρω δημοσιευόμενος «Κανονισμὸς Λειτουργίας Ἐνοριακῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης», ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Σήμερον δὲν θεωρεῖται ἐπαρκὲς τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, τοῦ ὁποίου ἡ δραστηριότης περιορίζεται εἰς τὴν προσφορὰν ἐνὸς ὠριαίου καθ' ἑβδομάδα μαθήματος. Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ παιδιοῦ, τὰ δημιουργηθέντα καὶ ἐντόνως ἐκδηλωθέντα, τοὺς τελευταίους χρόνους, εἰς τὸν παιδικὸν καὶ νεανικὸν χῶρον συγκλονιστικὰ προβλήματα ἀπαιτοῦν συστηματικώτερον καὶ βαθύτερον Κατηχητικὸν ἔργον. Ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα τοῦ Ἐφημερίου, καὶ δὴ ἡ Κατηχητικὴ τοιαύτη, πρέπει νὰ καλύπτῃ πάσας τὰς ἀνάγκας καὶ ἀνησυχίας τοῦ παιδικοῦ κόσμου. Αὐτὸ ἐπιβάλλει μίαν ὀλοκληρωμένην καὶ θετικὴν Ἱερατικὴν συμπαραστάσιν καὶ βοήθειαν πρὸς τὸ παιδί.

Ἡ ἴδρυσις τῆς Ἐνοριακῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει. Νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργο τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. Νὰ τὸ καταστήσῃ πλουσιώτερον καὶ δυνατώτερον, βα-

λέγει «Γίνεσθε λοιπόν, μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητὰ» (Ἐφεσ. ε' 1).

Ὡς πρὸς τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἡ παράθεσις πολλῶν χωρίων ἐκ τοῦ Βιβλικοῦ κειμένου. Προφανῶς τοῦτο προδίδει μελετητὴ καὶ γνώστη τῶν Γραφῶν. Εἰς τὸ γεγονός αὐτὸ ὀφείλεται καὶ ἡ μετ' ἐπιγνώσεως εἰλικρινῆς μετάνοια καὶ πίστις τοῦ γράφοντος, προσόντα πνευματικὰ καὶ ἠθικά, τὰ ὅποια χρειάζεται ν' ἀποκτήσῃ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, ἐφ' οὗ ἔχουν τὸν λόγον πρωτίστως οἱ τὴν εὐθύνην ἐπέχοντες ποιμένες του.

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

θύτερον και γονιμώτερον. Τὸ παιδί, εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Κατηχητικοῦ, νὰ ἀνευρίσκη πληρεστέραν πνευματικὴν τροφοδοσίαν, ὠφελίμους γνώσεις, ἀλλὰ και εὐκαιρίας πολυτίμους διὰ τὴν κάλυψιν και ἐποικοδομητικὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐκτὸς τοῦ Σχολείου ἐλευθέρου χρόνου του.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ «Ἐνοριακὴ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη», λειτουργοῦσα κανονικῶς και συνεχῶς ἐμπλουτιζομένη διὰ τῶν καταλλήλων βιβλίων, ἀποτελεῖ σπουδαῖον μορφωτικὸν παράγοντα διὰ τὴν καλὴν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν. Δὲν θὰ θεωρηθῆ, λοιπόν, ἡ «Ἐνοριακὴ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη» ὡς δευτερευόν ἢ διακοσμητικὸν στοιχεῖον τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. Εἶναι οὐσιωδὲς και ὀργανικὸν τμῆμα αὐτοῦ. Διὰ τοὺς λόγους δὲ αὐτοὺς ὁ Ἐφημέριος δὲν θὰ ὀπισθοχωρήσῃ πρὸ τῶν δυσκολιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐμφανισθοῦν κατὰ τὰς προσπαθείας διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς ἐν λόγῳ Βιβλιοθήκης. Ὁ σκοπὸς τῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης εἶναι τόσον ὑψηλὸς και αἱ προκύπτουσαι ὠφέλειαι τόσον σημαντικαί, ὥστε νὰ μὴ χωρῆ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι κάθε σχετικὴ ἐνέργεια τοῦ Ἐφημερίου διὰ τὴν ἴδρυσιν και τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς «Ἐνοριακῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης» θὰ εὕρη εὐμενεστάτην ἀπήχησιν εἰς τὴν Ἐνορίαν, και πολλοὶ Ἐνοριακοὶ παράγοντες θὰ σπεύσουν νὰ βοηθήσουν ὄχι μόνον ἡθικῶς, ἀλλὰ και οἰκονομικῶς.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ἐνταῦθα ὅτι, ὡς ἔχει διαπιστωθῆ ἐκ τῆς πείρας εἰς παρεμφερεῖς τομεῖς, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὡς ἄνω ἔργου δὲν ἐξαρτᾶται τόσον ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν βᾶσιν, τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ διαθέσῃ ὁ Ἐφημέριος. Ἐκ πρώτης ὄψεως, βεβαίως, φαίνεται, ὅτι ἡ ἴδρυσις τῆς «Ἐνοριακῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης» συνδέεται ὀπωσδήποτε μὲ τὴν ἐξέυρεσιν και τὴν διάθεσιν χρημάτων ἱκανῶν. Βασικῶς ὅμως και οὐσιωδῶς εἶναι θέμα «καρδιᾶς» και «ψυχῆς». Ὅταν ἡ καρδιὰ τοῦ Ἐφημερίου γεμίσῃ ἀπὸ τὸν πόθον διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Βιβλιοθήκης, θὰ ὀμιλήσῃ δυνατὰ και θὰ θερμάνῃ ἄλλες καρδιὰς και πολλοὺς ἐνορίτας και ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ εἰς μίαν θαυμασίαν και μεγαλειώδη συνεργασίαν θὰ πραγματοποιήσουν τὸν κοινὸν εὐγενῆ σκοπὸν και ἡ «Ἐνοριακὴ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη» θὰ προσφέρῃ, ὡς μία ζωντανὴ πραγματικότης, σπουδαίαν ἐξυπηρέτησιν εἰς τὸν παιδικὸν κόσμον.

Ἐπομένως, ἡ δυσκολία μετατίθεται και τὸ θέμα εἶναι, ἂν ὑπάρχῃ αὐτὴ ἡ ἱερατικὴ «καρδιὰ» ἢ διακατεχομένη ἀπὸ τὴν φλογερὰν ἐπιθυμίαν τῆς σωτηρίας τῶν παιδιῶν, ἢ πιστεύουσα εἰς τὸ ὑψηλὸν ἔργον, ἢ «ἀνήσυχος» ψυχὴ, ἢ ὁποῖα διαρκῶς σκέπτεται και συνεχῶς δραστηριοποιεῖται διὰ τὴν προώθησιν τοῦ σημαντικοῦ ἔργου εἰς τὴν ἐνορίαν.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω δὲν θέλομεν, ἀσφαλῶς, νὰ παραγνωρίσωμεν τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντος τὸ βάρος. Ἐπιθυμοῦμεν, ὅμως, νὰ τονίσωμεν ὅτι, ὅταν ὁμιλῇ «ἡ καρδιά», τὰ πάντα ἀντιμετωπίζονται. Καὶ τὰ οἰκονομικά.

Ἄλλως τε, πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι χρειάζεται καὶ διὰ τὴν προκειμένην περίπτωσιν τῆς δημιουργίας τῆς «Ἐνοριακῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης» ἕνας συνετὸς προγραμματισμὸς. Θὰ ἀρχίσῃ ἡ προσπάθεια μὲ ταπεινὸν φρόνημα καὶ χωρὶς μεγάλας ὑποσχέσεις. Θὰ εἴμεθα εὐχαριστημένοι, ἐὰν δημιουργηθῇ ὁ πρῶτος πυρὴν ἐκ τῶν ἐνόντων, ἐκ τῶν ὀλίγων βιβλίων, ποῦ δύναται ὁ Ἐφημέριος ἀμέσως νὰ προμηθευθῇ. Θὰ προχωροῦμε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον. Θὰ εἶναι σπουδαῖον, ἡ προσπάθεια νὰ μὴ σταματήσῃ, ἀλλὰ νὰ κινῆται, νὰ κινῆται συνεχῶς, ἔστω καὶ μὲ βῆμα σημειωτόν.

Ἐνας τέτοιος προγραμματισμὸς μόνον ὠφέλειαν ἠμπορεῖ νὰ ἀποφέρῃ. Θὰ ἀποτρέψῃ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς δημιουργίας ψευδοῦς ἐντυπώσεως περὶ ἀποτυχίας, εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν πραγματοποιηθῇ συγκέντρωσις μεγάλου ἀριθμοῦ βιβλίων. Θὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐμφάνισιν κλίματος ἀποθαρρύνσεως καὶ ἀπαισιοδοξίας, ὅπερ εἶναι ἐξουθενωτικὸν καὶ διαλυτικὸν κάθε καλοῦ ἔργου.

Ἐξ ἄλλου, ὅταν ἐργαζώμεθα μὲ πνεῦμα λιτότητος καὶ ἀξιοποιοῦμεν τὰ ὀλίγα βιβλία, θὰ δημιουργήσωμεν ὅπωςδῆποτε τὴν ἀναγκαίαν βάσιν διὰ νὰ προχωρήσωμεν ἔτι περαιτέρω εἰς τὴν βαθμιαίαν, ἔστω βραδεῖαν, διεύρυσιν τῆς «Ἐνοριακῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης» διὰ τοῦ ἐμπλουτισμοῦ αὐτῆς μὲ νέα κατάλληλα βιβλία. Κι' αὐτὸ εἶναι σημαντικόν. Νὰ γίνῃ ἡ ἀρχὴ καὶ νὰ δημιουργηθῇ ἡ βάσις.

Μὲ τὴν ἐναρξιν τῆς νέας Κατηχητικῆς περιόδου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ Ἐφημέριοι θὰ ἐπιδείξουν ἀσφαλῶς ὑψηλὸν φρόνημα περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐνορίᾳ εὐθύνης καὶ ἀποστολῆς των ἐν σχέσει πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, θὰ πρέπει νὰ τεθοῦν αἱ βάσεις τῶν προτεινομένων «Ἐνοριακῶν Παιδικῶν Βιβλιοθηκῶν». Ὁ δημοσιευόμενος Κανονισμὸς τῆς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ τοῦ ὁποίου καθορίζονται τὰ πλαίσια, ἐντὸς τῶν ὁποίων δέον νὰ κινῆται ἡ «Ἐνοριακὴ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη», ἀποτελεῖ σπουδαιοτάτην ὑποδομὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ ἐμπνευσμένος Ἐφημέριος δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ. Καὶ ὁ Ἐφημέριος εἶναι οἰκοδόμος, οἰκοδόμος πνευματικῶν οἰκῶν, οἰκοδόμος τῆς σωτηρίας τῶν τέκνων του.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

«ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ»

Ιον. Σύστασις.

Παρ' ἐκάστη ἐνορία ἰδρύεται καὶ λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας «Ἐνοριακὴ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη».

Ἡ «Ε.Π.Β.» εἶναι ὀργανικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἐν τῇ ἐνορίᾳ Κατηχητικοῦ ἔργου καὶ βασικὸς τομεὺς τῆς ζωῆς αὐτοῦ, παρέχει δὲ τὴν δυνατότητα εἰς τὸ παιδί νὰ ἀνευρίσκη εἰς αὐτὴν πληρεστέραν πνευματικὴν τροφοδοσίαν.

Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν αἱ ἀνάλογοι οἰκονομικαὶ δυνατότητες, καὶ δι' εἰς τὰς μεγαλυτέρας Ἐνορίας συνιστᾶται, ὅπως ἡ «Ε.Π.Β.» διαχωρίζεται εἰς δύο τμήματα (ἀρρένων καὶ θηλέων). Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην γίνεται καὶ ὁ ἀνάλογος διαχωρισμὸς τοῦ ἐξυπηρετοῦντος ταύτην προσωπικοῦ.

2ον Προσωπικὸν - Ἀρμοδιότητες.

Κύριος ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς «Ε.Π.Β.» εἶναι ὁ Ἐφημέριος Ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐφαρμόζει τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου «Βόσκε τὰ ἀρνία μου» (Ἰωάν. κα', 15).

Ἐπὶ τὴν ιδιότητα ταύτην ὁ Ἱερεὺς, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου ἢ ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξ Ἐνοριτῶν, μεριμνᾷ διὰ τὴν προμήθειαν τῶν καταλλήλων βιβλίων, ἐπιπλῶν κλπ. δι' ἀγορᾶς ἢ διὰ δωρεῶν παρ' εὐσεβῶν προσώπων καὶ ἐκδοτικῶν οἰκῶν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐιδικοῦ χώρου ἀπαραιτήτου κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀναγκαίων ἐπιπλῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ὡς Ἀναγνωστηρίου, ἐφ' ὅσον ὁ χώρος οὗτος προσφέρεται εἰς τοῦτο.

Ὁ Ἱερεὺς ἀναθέτει καθήκοντα Ἐπόπτου τῆς «Ε.Π.Β.» εἰς τὸν Κατηχητὴν ἢ τὴν Κατηχήτριαν τῆς Ἐνορίας ἢ εἰς ἕτερον πρόσωπον, διακρινόμενον ἐπ' εὐσεβείᾳ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐνισχύεται εἰς τὸ ἔργον τοῦ ὑπὸ 2-3 ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ μεγαλυτέρων τὴν ἡλικίαν μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου.

Ὁ Ἐπόπτης οὗτος δεόν νὰ ἔχη ἱκανὰς γραμματικὰς γνώσεις καὶ εὐστροφίαν πνεύματος, δυνάμενος οὐχὶ μόνον νὰ γνωρίζῃ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλίων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεται ποῖον ἐκ τῶν βιβλίων θὰ ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ μείζονα ὠφέλειαν εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ἀναγνώσῃ μαθητὴν.

Κυρία εὐθὺν τοῦ Ἐπόπτου καὶ τῶν βοηθῶν αὐτοῦ εἶναι ἡ διαφύλαξις τῶν βιβλίων ἀπὸ φθορᾶς καὶ ἀπωλείας καὶ ἡ τήρησις τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυχίας κατὰ τὰς ὥρας λειτουργίας τῆς Βιβλιοθήκης.

Εἰδικώτερον ὁ Ἐπόπτης μετὰ τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ:

α) Τηρεῖ βιβλίον Μητρώου, ἐν ᾧ καταγράφονται ὅλα τὰ βιβλία κατ' αὐξήματα ἀριθμῶν, ὥστε νὰ καθίσταται εὐχερὴς ὁ ἔλεγχος αὐτῶν. Εἰς περίπτωσιν ἐμπλουτισμοῦ τῆς Βιβλιοθήκης διὰ μεγάλου ἀριθμοῦ βιβλίων συνιστᾶται ἡ καταγραφή αὐτῶν εἰς εἰδικὰ εὑρετήρια.

β) Μεριμνᾷ διὰ τὴν ὁμοιόχρωμον ἐπένδυσιν τῶν βιβλίων, τὴν ἐπικόλλησιν ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν ἐτικέτας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγράφονται

ἐμφανῶς ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου καὶ ὁ ἀντιστοιχῶν αὐξων ἀριθμὸς καὶ ἔτεραι ἐνδείξεις.

γ) Τοποθετεῖ τὰ βιβλία εἰς εἰδικὰ εὐπρεπῆ ἐπιπλα, ἀσφαλιζόμενα διὰ κλειδός.

δ) Προτείνει τὴν ἀγορὰν νέων βιβλίων καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν φθειρομένων.

3ον. Λειτουργία τῆς «Ε. Π. Β.»

Ἡ «Ε.Π.Β.» λειτουργεῖ:

α) Ὡς δανειστική:

Ἐπ' αὐτὴν τὴν μορφήν λειτουργοῦσα ἡ «Ε.Π.Β.» ἔχει τὸ πλεονέκτημα σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀναγινωσκόμενα εἰς τὴν οἰκίαν τῶν βιβλία εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἀναγινώσκονται καὶ ὑπὸ τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν. Οὕτω θὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ εὐρύτερα διάδοσις τοῦ περιεχομένου αὐτῶν.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καθορίζεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα δανεισμοῦ τῶν βιβλίων (π.χ. ἡ Κυριακὴ 10-11 π.μ. μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν).

Ἡ σχετικὴ γνωστοποίησις περὶ τῆς λειτουργίας τῆς «Ε.Π.Β.» γίνεται ὑπὸ τοῦ Ἱερέως προφορικῶς εἰς τὸν Ναόν, εἰς τὸ Σχολεῖον καὶ ἐγγράφως διὰ τῆς ἀναρτήσεως εἰδικῶν πινακίδων εἰς ἐπικαίρους θέσεις.

Εἰς τετράδιον, ἐκάστη σελὶς τοῦ ὁποίου εἶναι διαχωρισμένη εἰς στήλας (ἰδὲ τὸ κατωτέρω σχῆμα), γίνεται ἡ χρέωσις καὶ πίστωσις τῶν δανειζομένων βιβλίων, ἤτοι καταγράφονται τὰ πρὸς ἀνάγνωσιν δανειζόμενα βιβλία, ὀριζομένης ἐπακριβῶς τῆς προθεσμίας ἐπιστροφῆς αὐτῶν.

Περὶ τὸν νὰ σημειωθῆ, ὅτι κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς χρονικῆς διαρκείας παραμονῆς τοῦ βιβλίου εἰς χεῖρας τοῦ ἀναγνώστου, θὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἡ ἔκτασις τοῦ βιβλίου καὶ αἱ συνθήκαι διαβιώσεως τοῦ μαθητοῦ εἰς τρόπον ὥστε οὗτος νὰ ἔχῃ ἄνεσιν καὶ μὴ ἐπισπεύδη, πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου.

Ἐπὶ τοῦ Ἱερέως ὡς κυρίου ὑπευθύνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἐπόπου πρέπει νὰ γίνεται τακτικὸς ἔλεγχος τῶν δανειζομένων βιβλίων ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐγκαιρον ἀλλὰ καὶ τὴν ἄνευ βλάβης τινός ἐπιστροφὴν αὐτῶν.

Σ χ ῆ μ α

α/α	Ὄνοματεπώνυμον	Χρόνος παραλαβῆς	Ἐπογραφή ἀναγνώστου	Χρόνος ἐπιστροφῆς	Ἐπογρ. ὑπευθύνου.

β) Ὡς Ἀναγνώστηριον.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς «Ε.Π.Β.» ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Ἀναγνώστηριου εἶναι ἡ ὑπαρξίς καταλλήλου καὶ εὐρυχώρου αἰθούσης, τραπεζῶν, καθισμάτων καὶ ἐτέρων ἐπιπλῶν. Μὴ ὑπαρχούσης Ἐκκλησιαστικῆς αἰθούσης, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ αἴθουσα τοῦ παρὰ τὸν Ναὸν κειμένου Σχολείου ἢ ἕτερος κατάλληλος χώρος. Καθορίζονται ἡμέραι καὶ ὥραι λειτουργίας τοῦ Ἀναγνώστηριου, ὅπως δῆποτε διαφορετικαὶ δι' ἄρρενα καὶ θήλεα παιδιὰ, εἰς ἣν περίπτωσιν δὲν καθίσταται ἐφικτὴ ἡ λειτουργία ἰδιαίτερον τμημάτων «Ε.Π.Β.» εἰς διαφορετικὰς θέσεις.

Βασικῶς τὸ Ἀναγνώστηριον θὰ λειτουργῇ ἐπὶ δίωρον τοῦλάχιστον, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς λειτουργίας του.

Διὰ παντὸς τρόπου δέον ὅπως ἐξασφαλιζέται τάξις καὶ ἡσυχία, κατὰ τὰς ὥρας τῆς λειτουργίας τῆς «Ε.Π.Β.», ἀπαγορευομένων ἀπολύτως τῶν φωνασκιῶν καὶ τῶν θορυβῶν. Ὁ ἐπὶ τῆς τάξεως ἐπιτετραμμένος δέον νὰ προσέχη πολὺ εἰς τοῦτο, δεδομένου ὅτι ἐκ τῆς τάξεως ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἡ ἐπίτευξις τῶν ἐπιδιωκομένων διὰ τῆς «Ε.Π.Β.» σκοπῶν.

Ἐκαστος μαθητὴς παραλαμβάνει παρὰ τοῦ Ἐπόπτου ἢ τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ τὸ αἰτηθὲν βιβλίον, ὑπογράφει εἰς τὴν οἰκείαν στήλην τοῦ σχετικοῦ τετραδίου, κάθηται ἀθορύβως εἰς ἐλεύθερον κάθισμα παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ ἀναγινώσκει μετὰ προσοχῆς, ὅσον χρόνον διαθέτει.

Κατὰ τὴν ἀποχώρησίν του παραδίδει ἐπὶ ὑπογραφῇ τὸ ἀναγνωσθὲν βιβλίον εἰς τὸν ὑπεύθυνον καὶ οὐχὶ εἰς ἕτερον πρόσωπον.

Εἰδικαὶ συστάσεις παρὰ τῶν ὑπευθύνων γίνονται πρὸς τοὺς ἀναγνώστες κατὰ καιροῦς, καὶ δὴ κατὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ βιβλίου, ἅσπε οὗτοι νὰ διαφυλάσσουν τοῦτο καθαρὸν, νὰ μὴ κόπτουν σελίδας καὶ νὰ μὴ γράφουν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Ἀναγνώστηριου θὰ ἔχουν ἀναρτηθῆ εἰκόνες τοῦ Κυρίου, πινακίδες μὲ ρητὰ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, π.χ. «π ρ ὄ σ ε χ ε τ ἡ ἀ ν α γ ν ὴ σ ε ι» καὶ ἕτερα ἐπίκαιρα συνθήματα.

Ἐντὸς τῆς αἰθούσης πρέπει νὰ ὑπάρχη ἄκρα καθαριότης καὶ νὰ ἐπικρατῇ πολιτισμένη καὶ ἀγνὴ ἀτμόσφαιρα.

4ον. Πόροι τῆς «Ε. Π. Β.».

Πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων οικονομικῶν πόρων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν διαφόρων ἀπαραιτήτων ἐξόδων (λ.χ. τυχὸν ἐνοικίου τῆς αἰθούσης, ἀγορᾶς καὶ διατηρήσεως τῶν βιβλίων κλπ.) προτείνονται τὰ ἑξῆς:

α) Ἐπιχορήγησις τοῦ Ἱ. Ναοῦ, Μονῶν καὶ τῆς Κοινότητος.

β) Κέρδη ἐκ κληρώσεων ἀντικειμένων, λ.χ. βιβλίων κλπ.

γ) Εἰσπράξεις ἐκ καλάνδων Χριστουγέννων καὶ Ἰησ τοῦ ἔτους.

δ) Δωρεαὶ εὐπόρων Ἐνοριτῶν ἢ συμπατριωτῶν διαμενοντῶν ἐκτὸς τῆς Ἐνορίας. Πρὸς τοῦτο δέον νὰ ἀποστέλλωνται κατὰ καιροῦς καὶ δὴ κατὰ τὰς ἑορτὰς Χριστουγέννων καὶ Πάσχα μετὰ τῶν εὐχῶν καὶ σχετικαὶ ἐκκλήσεις ἐκ μέρους τοῦ Ἐφημερίου.

ε) Ἔσοδα ἐκ προσωπικῆς ἐργασίας τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν συγκομιδὴν (καπνοῦ, ἐλαιοκάρπου κ.λ.π.) εἰς κτήματα τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἢ ἄλλων εὐσεβῶν προσώπων.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἐνῶ πληθύνονται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αἱ ἐπαφαὶ καὶ γνωριμίαι μας μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις μας μὲ τὰς ὀρθοδόξους ἐν γένει Ἐκκλησίας. Πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἀγνοοῦμεν ἐν πολλοῖς τοὺς ἀδελφούς μας ὀρθοδόξους τῶν ἀνατολικῶν Πατριαρχείων καὶ πολὺ περισσότερον τῶν σλαβικῶν. Δὲν γνωρίζομεν ἀρκοῦντως τὸν τρόπον ζωῆς των καὶ τὰς συνηθείας των. Δὲν ἀνταλλάσσομεν συχνὰ ἐπισκέψεις. Καὶ αὐτὸ συντελεῖ εἰς τὴν ἐκατέρωθεν ἀγνοίαν.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἦτο ἐκεῖνο πού μᾶς ἔκαμε νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἰδιαιτέραν εὐλογίαὶ τοῦ Θεοῦ τὴν σύντομον ἐπίσκεψίν μας τὸν παρελθόντα Αὐγούστον εἰς τὸ Σερβικὸν Ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον. Ἦτο δι' ἡμᾶς μία εὐκαιρία πολυτιμοτάτη πνευματικῆς μας ὀφελείας, αὐτὴ ἡ ἐπαφὴ μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Νωπὰ εἶναι εἰσέτι εἰς τὴν μνήμην μας αἱ ἐντυπώσεις ἐκ τῆς διήμερου μόλις παραμονῆς μας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Καὶ ἄρισται,

Ἰον. Ἡ ἐποικοδομητικὴ μελέτη
τῶν βιβλίων τῶν Βιβλιοθηκῶν.

Εἰδικαὶ τεχνικαὶ ὁδηγίαι θὰ δίδονται εἰς τοὺς μικροὺς ἀναγνώστας, ὥστε ἡ ὑπ' αὐτῶν μελέτη ν' ἀποβαίῃ καρποφόρος.

Συνιστάται οὐχὶ ἡ ἀπλὴ καὶ ἐπιτροχάδην ἀνάγνωσις. Εὐκταῖον καὶ ἐποφελές θεωρεῖται νὰ συνηθίσουν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν μελέτην νὰ κρατοῦν σημειώσεις τοῦ ἀναγινωσκομένου βιβλίου, περὶ τῶν κυριωτέρων ἐννοιῶν, καλῶν πράξεων, ἀρετῶν τῶν ἡρώων κ.λ.π. Εἰς ἰδιαιτέρας συνάξεις οἱ ἀναγνώσται προτρέπονται νὰ ἀποδίδουν προφορικῶς περίληψιν τοῦ περιεχομένου ὅλου ἢ μέρους τοῦ βιβλίου. Ἡ ἐργασία αὕτη θὰ ὑποβοηθήσῃ σπουδαίως εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδιῶν, εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι μετὰ μίαν τοιαύτην συστηματικὴν προσπάθειαν θὰ δύνανται ταῦτα νὰ διατυπώσουν εὐχερῶς καὶ ὀρθῶς τὰ νοήματα καὶ εὖ ἔχουν ἀποθησαυρίσει πλοῦτον ἐκφράσεων, λέξεων καὶ ἐννοιῶν ὥραιων.

Διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῶν παιδιῶν εἰς τὴν μελέτην βιβλίων προτείνεται ἡ κατὰ καιροὺς προκήρυξις διαγωνισμοῦ καὶ βράβευσις μαθητῶν οἱ ὅποιοι ἐπέδειξαν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, ἐπέτυχον τὴν μελέτην τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ βιβλίων καὶ κατώρθωσαν νὰ ἀποδώσουν γραπτῶς κατὰ τὸν πιστότερον τρόπον περιλήψεις τῶν ἀναγνωσθέντων βιβλίων.

Ἰον. Ἡ καταλλήλότης τῶν βιβλίων.

Ὁ πίναξ τῶν καταλλήλων διὰ τὴν «Ε.Π.Β.» βιβλίων καθορίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ καθίσταται γνωστὸς δι' ἐγκυκλίων καὶ ἀνακοινώσεων αὐτῆς.

καὶ λίαν ὠφέλιμοι. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ πρόθεσίς μας, ὅπως καταστήσωμεν εὐρύτερον γνωστὰς τὰς ὠφελείας τὰς ὁποίας ἀπεκομίσασαμεν.

* * *

Τὸ Βελιγράδιον, πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ κράτους, εἶναι μία ὠραιότατη πόλις 1 ἑκατομμυρίου κατοίκων, πνιγμένη εἰς τὸ πράσινον. Καταρδεύεται ὑπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Δουνάβεως. Τὸ πλάτος του εἰς πολλὰ σημεῖα φθάνει τὸ χιλιόμετρον, τὸ δὲ βάθος του τὰ 70 μέτρα. Εἶναι καταπληκτικὴ ἡ θέα τοῦ ποταμοῦ διασχίζοντος τὴν μεγαλοῦπολιν. Ὁ παραδουνάβιος λιμὴν τῆς μετὰ τὴν συνεχῆ του κίνησιν δίδει τὴν ἐντύπωσιν τεραστίου θαλασσοῦ λιμένος. Τὰ βαρέα καὶ ἐπιβλητικὰ κτίρια τῆς πόλεως χαρίζουν εἰς αὐτὴν μίαν σοβαρὰν ὄψιν, ἐνῶ αἱ ἄνετοι ὀδικοὶ ἀρτηρίαι τῆς προσδίδουν εὐρωπαϊκὸν χρῶμα.

Εἰς τὸ Βελιγράδιον, ὡς γνωστόν, ἐδρεύει τὸ Ὁρθόδοξον Σερβικὸν Πατριαρχεῖον, πνευματικὸν κέντρον τῶν ἀδελφῶν μας Σέρβων. Ἀποτελεῖ δι' αὐτοὺς ἐπὶ πλεόν καὶ τὸ ἐθνικὸν των κέντρον, διότι ἡ Γιουγκοσλαβία περιλαμβάνει καὶ τοὺς Κροάτας καὶ Σλοβένους, ἀποτελοῦντας διαφορετικὰς φυλάς καὶ ἀνήκοντας, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὸ καθολικὸν δόγμα. Τὸ κτίριον τοῦ Πατριαρχείου εἶναι μεγαλοπρεπές, ὀγκῶδες καὶ ἐπιβλητικόν. Εὐρίσκεται ἐπὶ κεντρικοῦ σημείου τῆς πόλεως κατέναντι τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐκτίσθη πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Καταπλήσσει ὁ ὄγκος τοῦ μεγαλειώδους κτιρίου. Πολυόροφον μὲ ἐξωτερικὰς διακοσμῆσεις, προδίδει εὐθὺς ἀμέσως τὸν θρησκευτικὸν του χαρακτῆρα. Εἰς τὸ κέντρον του περίπου ἀνυψοῦται ὁ τροῦλλος τοῦ προσωπικοῦ παρεκκλησίου τοῦ Πατριάρχου. Ἔχει δύο εἰσόδους μεγαλοπρεπεῖς, ἐκάστη τῶν ὁποίων εὐρίσκεται πρὸς τὴν πλευρὰν διαφορετικῆς ὁδοῦ, καθότι τὸ κτίριον εἶναι γωνιακόν. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸ αἰσθάνεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς περιβάλλον ἐκκλησιαστικόν. Ἐντὸς τοῦ κτιρίου βασιλεύει ἡ τάξις καὶ ἡ καθαριότης, ἀκόμη δὲ ἡ ἀπλετος εὐρυχωρία.

Ὅτε περὶ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς 16ης Αὐγούστου ἐφθάσαμεν ἔξωθι τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ καταρρακτώδη βροχῆν, μᾶς ἀνέμενον εἰς τὴν εἴσοδον ἕνας νέος μοναχὸς ἀκτινοβολῶν σεμνότητα καὶ εὐσέβειαν. Μᾶς ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα καὶ ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ἀφίξεώς μας τὸν Θεοφιλέστατον Βοηθὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Δανιήλ. Ὅποια ἡ ἐκπληξίς μας ὅταν μετ' ὀλίγον κατῆλθεν ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου διαμερίσματός του ὁ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος διὰ νὰ μᾶς καλωσορίσῃ. Ἀ-

πλοῦς καὶ ἀπέριττος, μὲ τὸν καλογηρικὸν τοῦ σκοῦφον, χωρὶς ἔγχος κόμπου, αὐτοσυνεστήθη δι' ἑλαφῆς ὑποκλίσεως φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων: «Δανιὴλ ὁ ἀνάξιος». Ἔσπευσε δ' ἐν συνεχείᾳ νὰ μᾶς ἐναγκαλισθῆ καὶ νὰ μᾶς ἀσπασθῆ τρίς, ὅπως συνηθίζεται εἰς τὰς σλαυϊκάς Ἐκκλησίας. Αὐτομάτως ἠχμαλωτίσθημεν ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς προσωπικότητός του. Δὲν τὸν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως. Ὁ μειλίχιος ὅμως τόνος τῆς φωνῆς του, αἱ ἀργαὶ καὶ μετρημέναι κινήσεις του, τὸ ἤρεμον βλέμμα του, ἡ ὄλη του ἐμφάνισις μᾶς ἐνέπνευσαν ἐμπιστοσύνην καὶ σεβασμὸν ἀπεριόριστον παρὰ τὸ σχετικῶς νέον τῆς ἡλικίας του. Ἡ μόρφωσις του εἶναι σπανία. Οὐμιλεῖ 5 γλώσσας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὀλίγα ἑλληνικά. Ἐχει περατώσει τὰς σπουδὰς του εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον τοῦ Ἀγ. Σεργίου εἰς Παρισίους, ὡς καὶ εἰς τὴν Βοστώνην. Πρόκειται περὶ ἐξαιρέτου προσωπικότητος. Τοῦτο διεπιστώσαμεν καὶ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν συζήτησιν μαζί του, ἀλλὰ καὶ μετέπειτα ὅταν τὸν συνανεστράφημεν. Ἀπλοῦς, ταπεινός, μειλίχιος, προσηγνῆς πρὸς ὄλους. Μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ προσέβλεπον πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Πατριαρχείου, καίτοι ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἀπλοῦν τρόπον τοῦ ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς μετὰ πολλῆς οἰκειότητος. Ἡ οἰκειότης ὅμως δὲν κατέλυε τὸν σεβασμὸν. Ἔδιδεν ὁ ἴδιος τὸ θάρρος εἰς τοὺς ἄλλους, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπη νὰ τὸ λαμβάνουν μόνοι των. Εἰς τὰς ἐπαφὰς του μὲ τοὺς Σέρβους κληρικούς, ὡς διεπιστώσαμεν τὴν ἐπομένην, ἦτο ἐξ ἴσου ἀπλοῦς καὶ θερμός. Τὸν διέκρινε πάντοτε μία ἀπλότης, μία στοργικὴ συμπεριφορὰ ἀπέναντί των γεμάτη καλωσύνην καὶ ἀγάπην. Ἡ προσήγεια καὶ ἡ ἀνεπιτήδευτος ἀπλότης του, ἐνῶ δὲν ἀφήρει τίποτε ἀπὸ τὴν αἴγλην τῆς ἀρχιερωσύνης του, τὸν ἐπέβαλλεν ὡς Ἐπίσκοπον πρᾶϊν, ἄξιον τῆς ἀποστολῆς του. Ἐφαίνετο ἄνθρωπος ὄχι μόνον μὲ ἀξίωμα, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀξίαν.

Ὁ ἴδιος μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὰ εὐρύχωρα καταλύματά μας, καὶ μᾶς συνώδευσεν εἰς τὸ δεῖπνον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν σπανίας ἐγκαρδιότητος. Ἡ ὄλη του στάσις μᾶς ἔδωκεν ἐξ ἀρχῆς τὸ δικαίωμα νὰ αἰσθανώμεθα ὡς ἐὰν εἴμεθα εἰς τὸ σπίτι μας. Κατὰ τὸ δεῖπνον ἀντηλλάξαμεν ἀπόψεις ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων, μᾶς ἐξέφρασε δὲ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὸν λαὸν μας.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν εἰς τὰς 9 π.μ., συνωδεύσαμεν τὸν Θεοφιλέστατον εἰς τὴν εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως κειμένην γυναικείαν Μονὴν τῶν Εἰσοδίων, ὅπου ἐλειτούργησε. Τῆς Μονῆς Ἠγουμένη εἶναι μία ὑπερῆλιξ, ρωσισίς τὴν καταγωγὴν Γερόντισσα, μὲ ἀριστοκρατικὴν τὴν ἐμφάνισιν, ἡ ὁποία ἀπὸ 45ετίας εὐρίσκε-

ται ἐν Σερβίᾳ. Ἡ Μονὴ κεῖται ἐντὸς δάσους μὲ ὀργιώδη βλάστησιν, διαθέτει δὲ ὠραιότατον ναόν. Κατὰ τὴν ἀφίξίν μας εἰς τὸ περίβολον τῆς Μονῆς μᾶς ὑπεδέχθησαν ἑξῶθι τοῦ ναοῦ δύο ἱερεῖς ἐνδεδυμένοι μετὰ τοῦ διακόνου. Ἀνέμενον τὸν Ἐπίσκοπον, ὅστις περιβληθεὶς ἐκεῖ μανδύαν καὶ λαβῶν τὴν ράβδον εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν, ἐνῶ ἡ χορωδία τῶν μοναχῶν ἔψαλλε τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα» εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Πρὸ τοῦ σολέα, ἐπὶ εἰδικῆς ἐξέδρας, ὁ Ἐπίσκοπος ἐνεδύθη ἅπασαν τὴν ἀρχιερατικὴν του στολήν, ἐνῶ προηγουμένως, κατὰ παράκλησίν του, εἷς ἐξ ἡμῶν ἐνεδύθη διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν. Ὡς εἶναι γνωστόν, εἰς τὰς σλαβικὰς Ἐκκλησίας ὁ ὄρθρος τελεῖται ἀφ' ἑσπέρας, τὴν δὲ πρωΐαν ἡ Θ. Λειτουργία. Διὰ τὸν λόγον ἄλλωστε τοῦτον καὶ ἐξεκινήσαμεν διὰ τὴν Μονὴν εἰς τὰς 9 π.μ.

Ἡ Θ. Λειτουργία ἦτο ἀληθῆς μυσταγωγία. Τὰ ψάλματα ὅλα κατανυκτικά. Βαθυτάτῃ ἢ κατάνυξις τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν συλλειτουργῶν του. Αἱ κινήσεις του βαρεῖαι καὶ ἱεροπρεπεῖς. Αἱ μοναχαὶ ἔψαλλον ὅλοι μαζί, τῇ βοήθειᾳ ἐνὸς γέροντος βαρυτόνου ἱερέως, μελωδικώτατα. Ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βήματος ἐπεκράτει τάξις καὶ κατάνυξις. Ὁ Ἐπίσκοπος πολλὰς ἐκφωνήσεις εἶπεν ἑλληνιστί, διὰ νὰ μᾶς τιμήσῃ περισσώτερον. Καὶ εὐχὰς πολλὰς ἀπήγγειλε χαμηλοφώνως εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Τὸ κορύφωμα τῆς μυσταγωγίας ἦτο κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Καθαγιασμοῦ, ποῦ προσλαμβάνει ἰδιαίτερον τόνον, διότι σημαίνεται διὰ κρούσεως τῶν κωδῶνων καὶ διὰ μικρῶν κωδωνίσκων ἐπιβαλλόντων ἀπόλυτον σιγὴν. Εἶχομεν ἐγκαταλείψει τὴν γῆν. Τὸ πνεῦμα ἐφέρετο πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἡ Θ. Λειτουργία διήρκεσε 2 ὥρας. Εἰς τὸ «Μετὰ φόβου...» ἐκοινώνησαν ὅλοι αἱ μοναχαὶ καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ ἐκκλησιάσματος. Βεβαίως τοῦτο δὲν ἦτο πυκνόν. Ὅμως μεταξὺ αὐτοῦ ὑπῆρχον καὶ νέοι. Μὲ ἀπόλυτον εὐλάβειαν πρὸς τὸ Μυστήριον προσῆλθον μὲ σειρὰν καὶ τάξιν ὑποδειγματικὴν ὅλοι. Τοὺς πάντας ἐκοινώνησεν ὁ Ἐπίσκοπος βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ διακόνου. Καὶ τῶν ἱερέων ἡ μετὰληψις ἐντὸς τοῦ Ἱ. Βήματος ἦτο σπανία εἰς ἐκδηλώσεις εὐλαβείας καὶ πίστεως. Πρὶν καταλύσῃ τὸ τεμάχιον τοῦ Ἀγ. Ἄρτου ποῦ ὁ Ἀρχιερεὺς ἔθετεν εἰς τὴν παλάμην τῶν ἑκαμμον ὑπόκλισιν εἰς τὰς 4 πλευρὰς τῆς Ἀγ. Τραπέζης. Ἐπειτα ἕκαστος σιωπηλὸς καὶ μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὸν Ἅγιον Ἄρτον προσήχετο μυστικῶς καὶ κατόπιν μετελάμβανε.

Εἰς τὸ ἀρχονταρίκι τῆς Μονῆς, ὅπου μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν εὐρέθημεν ὅλοι μαζί πάλιν, εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἀρετὴν τῆς ταπεινοφροσύνης τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου. Πρὸς ὅλους στοργικὸς, πρὸς ἱερεῖς, μοναχάς, λαϊκοὺς ποῦ ἤλθον

διὰ τὰ ἀσπασθοῦν τὴν χεῖρά του. Πραγματικὸς πατὴρ καὶ ὄχι προϊστάμενος κάποιας ὑπηρεσίας. Μὲ τὴν ἀπλότητα καὶ στοργὴν του οἰκοδομοῦσε. Εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς μᾶς ἔδειξαν τοὺς τάφους τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἡγουμενιστῶν.

Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας διεθέσαμεν εἰς ἐπισκέψεις ὀρισμένων ἐκκλησιαστικῶν μνημείων τῆς πόλεως τῇ συνοδείᾳ τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου, ὅστις μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν ὑπερμεγέθη ναὸν τοῦ Ἀγ. Μάρκου ποὺ εἶναι ἓνα θαῦμα ἀρχιτεκτονικῆς, εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ναὸν καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον, ἐξεναγήθημεν καὶ ἐντὸς αὐτοῦ θαυμάσαντες τὸ ὠραιότατον παρεκκλήσιον τοῦ Πατριάρχου, τὴν αἴθουσαν συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἱεραρχίας, τὰ Γραφεῖα τοῦ Πατριαρχείου κ.ἄ. Ἐντὸς τοῦ κτιρίου ὑπάρχουν διαμερίσματα δι' ἕκαστον Ἱεράρχην. Κατὰ τὰς εἰς Βελιγράδιον ἐλεύσεις των, εἴτε πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν Σύνοδον εἴτε δι' ἄλλον λόγον, ἕκαστος Ἀριερεὺς διαμένει εἰς τὸ δωμάτιόν του. Οὐδεὶς, ὡς μᾶς εἶπον, διαθέτει διαμέρισμα εἰς τὴν πόλιν. Εἶναι δὲ ἄκρως συγκινητικὸν τὸ φαινόμενον ποὺ παρουσιάζεται κατὰ τὰς συνελεύσεις τῆς Ἱεραρχίας, ὅπου οἱ Ἀρχιερεῖς ζοῦν κοινοβιακῶς ὅλοι μᾶζι ἐντὸς τοῦ Πατριαρχείου. Ἐντὸς ἐπίσης τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγαρίου διαμένουν καὶ ὀρισμένοι ἐσωκατάκοιλοι κληρικοί.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Βελιγραδίου μὲ ἀρίστας ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολοῦσαν ἀγιότητα τῶν Σέρβων κληρικῶν. Δυστυχῶς, λόγῳ ἀπουσίας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου εἰς Λονδίνον, δὲν συνητήθημεν μᾶζι του. Ἡ ὠφέλειά μας ὅμως ἢ πνευματικὴ ὑπῆρξε μεγίστη ἐκ τῆς ὀλίγης ἀναστροφῆς μας μετὰ τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς. Ἀνεχωρήσαμεν εὐγνωμονοῦντες τὸν Θεὸν διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς γνωριμίας αὐτῆς καὶ τῆς πνευματικῆς οἰκοδομῆς. Θὰ ἦτο εὐτύχημα ἐὰν τοιοῦτου εἶδους ἐπισκέψεις ἐπληθύνοντο ἀμοιβαίως. Τὸ κέρδος θὰ ἦτο ἀνυπολόγιστον. Καὶ διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν.

Ἀρχιμ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
 Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι — Τηλέφωνον 227.689.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

III

Τ Ο Ι Δ Ε Ω Δ Ε Σ Τ Ο Υ

Ἀπὸ πολλοὺς παρεξηγήθηκε κατὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ σήμερα ἀκόμα ὁ πανάρχαιος θεσμὸς τοῦ Μοναχισμοῦ. Αὐτὴ ἡ παράξενη στροφή τοῦ νοῦ καὶ τῆς σκέψεως τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ ποὺ τοὺς ἔκανε νὰ φαίνωνται στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου σάν «κατὰ Χριστὸν σαλοὶ» δὲν μποροῦσε νὰ βρῆ ἐξήγησι μέσα στὴν κοσμικὴ ρηχότητα τῶν ἀνθρώπων τῆς τύρβης. Τοὺς εἶπαν ὀκνηροὺς καὶ δειλοὺς, ἀμαθεῖς κι' ἐχθροὺς τοῦ κόσμου, ἀρνητικὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας, καὶ δὲν μπόρεσαν, παρ' ὅλα τὰ φῶτα τῆς κοσμικῆς τους σοφίας, νὰ κατανοήσουν τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ βαθύτερο, τὸ ἀγιώτερο καὶ ἱερώτερο κεντρὶ ποὺ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ἀκολουθήσουν μὲ ὅλη τους τὴ θέλησι καὶ τὴ συγκατάθεσι τὸν δρόμο «τοῦ μονήρου καὶ ἀπράγμονος βίου».

Ἀντιγράφω ἀπὸ καθημερινὴ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα τοῦ ἔτους 1959 τὶς παρακάτω χαρακτηριστικὰς ἀπόψεις ποὺ δείχνουν μὲ ὅλη τους τὴν πεζότητα τῆ βαθεῖα παρεξήγησι τοῦ κόσμου: «Ἡ βασικὴ ἴθεις» τὴν ὁποῖαν ὑπεστηρίξαμεν, ἦτο ὅτι σήμερον ὁ μοναχισμὸς δὲν ἐκπληροῖ καμμίαν πνευματικὴν, ἐθνικὴν ἢ κοινωνικὴν ἀποστολὴν καὶ ὅτι ἔχει νόημα μόνον ὡς διέξοδος ἀτομικῆς κρίσεως διὰ πρόσωπα ποὺ ἔχουν ζήσει, ἔχουν ἀπογοητευθῆ, ἔχουν πικραθῆ, ἔχουν ἀμαρτήσει, ἴσως, πολὺ καὶ ποὺ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ γαληνεύσουν τὴν ψυχὴν των, ν' ἀμβλύνουν μεγάλως πιθανῶς τύψεις καὶ ν' ἀποσυρθοῦν ἀπὸ τὴν τύρβην τοῦ κόσμου». Ἔτσι, δυστυχῶς, σκέπτονται πολλοὶ ἄνθρωποι σήμερα. Μὲ τέτοιες προκαταλήψεις ἀντικρῶζον τὸν Μοναχισμό.

Ὅμως στὸ βάθος τῆς κρύβει ἡ μοναχικὴ Πολιτεία μιὰ φλόγα ποὺ καίει τὰ σωθικὰ κι' ὠθεῖ τὴν ψυχὴ σὲ ἄνωσι, σὲ μεταρσίωσι, σὲ μιὰ οὐράνια συνομιλία. Ἐκεῖνο ποὺ δίνει στὴν ψυχὴ τὴ δύναμι ν' ἀπαρνηθῆ τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου καὶ ν' ἀφιερωθῆ στὴ λατρεία τοῦ θεοῦ, εἶναι κάτι τὸ ξεχωριστὸ ποὺ δίνεται στὶς ἐκλεκτὰς ψυχὰς. Κἀτι ποὺ δὲν ἔχει καμμιά σχέσι οὔτε μὲ τὴν τεμπελιά, οὔτε μὲ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἀποτυχίαν στὴ ζωὴ, οὔτε μὲ τῆς γαλήνης τὴν ἀπουσίαν.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν πρώτων ἀναχωρητῶν μέχρι σήμερα οἱ γνήσιοι μοναχοὶ φεύγουν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ γεμίζουν τὰ μονα-

στήρια και τὰ ἄλλα πνευματικά καταφύγια, ὄχι γιατί μισοῦν τὸν κόσμο ἢ φοβοῦνται τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, οὔτε ἀπλῶς γιατί μετανοοῦν γιὰ τὸν προηγούμενό τους βίο ἢ τρομάζουν στὴν σκέψι μήπως πέσουν πάλι στὰ δίκτυα τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ γιατί ἀγαποῦν μὲ ἓνα πνιχτὸ παραλήρημα τὸν Θεό, γιατί ἀναζητοῦν μὲ πάθος τὸν Θεό, γιατί θέλουν νὰ βροῦν τὸν Θεὸ καὶ ἐν τῷ Θεῷ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀδελφούς των. Μέσα τους ἔνοιωσαν οἱ μοναχοὶ μιὰ σφοδρὴ ἀγάπη γιὰ τὸν Κύριο, τὸν «θεῖο ἔρωτα». Καὶ μαζί μ' αὐτὸν αἰσθάνθηκαν τὸ παραλήρημα τῆς εὐπροσηγορίας τοῦ ἐράσμιου Ἰησοῦ, γιατί κατάρθωσαν ν' ἀνυψώσουν πρὸς Ἐκεῖνον τόσο πολὺ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ὄλη τους ὑπαρξί, ὥστε ἔζησαν γιὰ πολὺ σὲ κόσμους λατρευτοῦς, ἐκεῖ ψηλά, ψάδοντας τὰ κράσπεδα τοῦ θεοῦ κι' ἱεροῦ, ζώντας τὴν παραδείσια ἀτμόσφαιρα κι' ἐμπειρία, ἀκόμη ἀπὸ τούτη τὴ ζωὴ. Ὁ φλογερὸς ἐκεῖνος ἔρωσ γιὰ τὸν Χριστὸ συνέπαιρνε τὴν καρδιά τους, ἀνεστάτωνε τὸν νοῦ τους κυριαρχοῦσε σ' ὄλο τους τὸ εἶναι. Κι' ἔμαθαν πὼς γι' αὐτὸν καὶ μόνον ἀξίζει κάθε κόπος, κάθε θυσία στὴ μάταιη τούτη ζωὴ. Ἔτσι ἔζησαν τὴ φιλοσοφία τους καὶ μετέφρασαν σὲ ἔργα τοὺς ἀσυνήθιστους μετεωρισμοὺς τῆς διανοίας τους.

Στὴν φιλοσοφία τους φάνηκαν ἄριστα κατηρτισμένοι. Καὶ μὲ τὴν «θεωρία» τους, τὴ μυστικὴ δηλ. ἀνάτασι τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεό, πού εἶναι ἡ πηγὴ κάθε γνώσεως καὶ κάθε ἀληθείας, ἐμόρφωσαν μέσα τους βιώματα ὑψηλά, ἄφησαν τὴν ψυχὴ τους νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν Θεὸ κι' ἀπέκτησαν μιὰ μυστικὴ θεογνωσία. Τὸν Θεὸ κατενόησαν ὄχι μόνον μὲ τὴν καρδιά καὶ τὸ συναίσθημα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νοῦ καὶ τὸ πνεῦμα. Γι' αὐτὸ καὶ ἀνέβηκαν στὶς σφαῖρες τοῦ θεοῦ πνεύματος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ κάποια ἀπόρρητη ἐπαφὴ θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἔφθασαν στὴ θεώρησι καὶ διερμηνεῦσι τῶν θείων καὶ ὑπερβατικῶν θεολογικῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως.

Σκοπὸ τους ἔταξαν τὸ «διὰ τῆς ἀπαθείας ὁμοιωθῆναι τῷ κτίσαντι», ὅπως ὀρίζει ὁ Μ. Βασίλειος. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπεδίωξαν νὰ ἀπελευθερωθοῦν ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰ δεσμὰ γιὰ ν' ἀφοσιωθοῦν ἀπερίσπαστοι στὴ λατρεία τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ. Αὐτὴ τους ἡ ἀγάπη καὶ ἡ λατρεία πρὸς τὸν Κύριο δὲν εἶχε ὄρια. Ἀπροσμέτρητη καὶ ἀπεριόριστη καθὼς ἦταν εὔρισκε διέξοδο μόνον στὴν ἀπόλυτη κι' ὀλοκληρωτικὴ ἀφιέρωσι, στὴν τέλεια ἀφοσίωσι, στὴν ἰδανικὴ προσωπικὴ σχέσι μὲ τὸν Θεό. Ζοῦσαν πλέον «ἐν τῷ Θεῷ» καὶ «διὰ τὸν Θεόν». Ἐπέτυχαν νὰ βρίσκονται σὲ συνεχῆ καὶ ἀδιάπτωτη ἐπαφὴ μὲ τὸν ἐρασιμώτατο τῆς ψυχῆς τους Νυμφίο μέσῳ τῆς νοερᾶς κυρίως προσευχῆς, καὶ ἔτσι κατέκτησαν

τὰ δυσθεώρητα ὕψη ἀρετῆς καὶ τελειότητος. Ὅλα ἔπειτα τὰ ἄλλα, στὰ ὁποῖα ἔμεῖς οἱ ἀκατάρτιστοι δίνουμε προσοχὴ καὶ σημασία, τοὺς ἐφαίνονταν ἀνούσια καὶ περιττά. Ἐπαυσαν πιά νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ ντύσιμο, τὴν ἐμφάνισι, ἀκόμα καὶ γι' αὐτὴν τὴν τροφή, τὸν ὕπνο, τὴν ἄνεσι. Ἀντιθέτως, γι' αὐτοὺς ἓνα καὶ μόνο εἶχε ἀξία: ἡ κατάκτησι τοῦ μεγάλου σκοποῦ, ἡ ἔνωσι τους μὲ τὸν Ἰησοῦν. Καὶ σ' αὐτὸ ἔδωσαν ὅλη τους τὴ δύναμι, ὅλη τους τὴ ψυχὴ.

Μὲ παραστατικὴ ἐνέργεια παρουσιάζει τὸ φαινόμενο τοῦτο τοῦ μοναχοῦ ὁ Μ. Βασίλειος. «Ἐραστής γὰρ ὁ τοιοῦτος τοῦ Θεοῦ καταστάς-λέγει-καὶ τῆς ἐκείνου ἀπαθείας... παντὸς μὲν ὑλικοῦ καὶ σωματικοῦ πάθους τοῦ τὴν ψυχὴν ἐπιθολοῦντος πόρρω τοὺς λογισμοὺς ἀπάγειν ἐσπούδακε, καθαρῶ δὲ καὶ ἀνεπισκιάστω ὄμματι τῆς ψυχῆς τὰ θεῖα περιαθρεῖ ἀπλήστως τοῦ ἐκεῖθεν φωτὸς ἐμφορούμενος». Τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς πίστεως μὲ τὴν διεισδυτικὴν του ιδιότητα, καταναγάζει ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν χῶρον τῆς ψυχῆς καὶ καθιστᾷ τὸν μοναχὸν «οἰκεῖον» τοῦ Θεοῦ καὶ «ἐπέραστον» καὶ «ποθεινότατον».

Στὴν προσπάθειά τους ὅμως αὐτὴ οἱ μοναχοὶ δὲν βρῆκαν τὸν δρόμο ἀνοικτό, ἀνθόσπαρτο, δαφνοσπαρμένο. Συνήντησαν ἐμπόδια πολλά, κι' ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους κι' ἀπὸ τὸν σατανᾶ. Γιατὶ εἶν' ἀλήθεια πὼς οἱ ψηλὲς κορφὲς κρύβουν κινδύνους κι' ἀπότομα γκρεμίσματα. Ἔτσι ἀναγκάσθηκαν νὰ πολεμήσουν. Καὶ στὸν πόλεμο αὐτὸ βγῆκαν νικηταί. Σήμερα ποὺ διαβάζουμε στὰ πατερικὰ βιβλία τὴ μέθοδό τους καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν τους διάθεσι μᾶς φαίνεται πὼς σὲ πολλὰ ξεπέρασαν τὰ ὄρια κι' ἔφθασαν στὶς ἀκρότητες. Ὅμως μιὰ πιὸ προσεκτικὴ ἐξέτασι τῶν πραγμάτων θὰ μᾶς ὠδηγοῦσε σ' ἀναθεώρησι τῶν πρώτων μας σκέψεων. Δὲν ἦσαν οἱ πατέρες ἐκεῖνοι χλιαροὶ κι' ἐπιπόλαιοι ἔρασταὶ τοῦ Νυμφίου. Ἦσαν οἱ «ζέοντες τῷ πνεύματι», «τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες». Μπροστὰ στὴν τόση τους ἀγάπη τίποτα δὲν παράβγαινε, τίποτε δὲν ἦταν ἱκανὸ νὰ σταθῆι στὸ πλάι γιὰ σύγκρισι. Ἔτσι στὴν ἀξιολόγησι ποῦκαμαν, ἔβαλαν ἓνα καὶ μόνο σκαλοπάτι, μιὰ καὶ μόνη βαθμίδα καὶ σ' αὐτὴ τοποθέτησαν τὴν ἀξία τους, τὴν ἰδέα τους, τὸ πιστεῦν τους, ποὺ μεταφραζόταν σὲ μιὰ λέξι μαγικὴ, ἱκανὴ νὰ κεντρίσῃ τὶς ψυχὰς τους καὶ νὰ τοὺς μεταφέρῃ σ' ἄλλους κόσμους: τὴ λέξι ΙΗΣΟΥΣ. Ὅ,τι ἦταν σὲ θέσι, εἴτε ἀντικειμενικὰ εἴτε ὑποκειμενικὰ, νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ στὴν ἀνοδικὴν τους πορεία, τὸ πολέμησαν μὲ τέχνη θαυμαστή, ποὺ δὲν ξεκίναγε ἀπὸ καμμιὰ σχολὴ ἀλλ' ἀπὸ τῆς καρδιάς τους τὸν βαθὺ κι' ἐσώτατο πόθο. Μὲ λύσσα πραγματικὴ τᾶβαλαν πρῶτ' ἀπ' ὅλα

μέ τον ίδιο τους τον εαυτό. Δεν θέλησαν στο σημείο αυτό να δεχθούν κανενός είδους συμβιβασμό. Ήξεραν ότι ένα κομμάτι του κόσμου κρύβει ο καθένας μέσα του. Τοῦ κόσμου αὐτοῦ ποῦ αὐτοὶ τὸν ἐγκατέλειψαν, τὸν ἀπαρνήθηκαν «σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις». Πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ συγχωρήσουν τὴν ἐπιβίωσί του μέσα στὸν ἴδιο τους τὸν εαυτό; Κι' ἄρχισαν τὴ μάχη. Σκληρὴ κι' ἀδυσώπητη, γιατί ἔπρεπε νὰ μῆγουν τὸ καρφί μέ τὰ ἴδια τους τὰ χέρια στὸ ἴδιο τους τὸ κορμί. Ἐπόναγαν, μάτωναν, ὑπόφερναν. Ὅμως ἡ μεγάλη τους ἀγάπη γιὰ τὸν Κύριο στὸ τέλος νίκησε. Κι' ἐκεῖνοι ἀναδείχθηκαν νικηταί. Ἀνέλαβαν μέ πίστι τὸ «σταυροφόρο βίο» τῶν μοναχῶν καὶ τὰ κατάφεραν, τὰ ἔβγαλαν πέρα.

Σ' αὐτὸ τοὺς βοήθησε πολὺ ἡ πίστις τους ὅτι στὸν ἀόρατο αὐτὸ πόλεμο δὲν ἦσαν μόνοι τους. Εἶχαν βαθεῖα συναίσθησι ὅτι δίπλα τους ἀγωνίζεται ὁ Νυμφίος Χριστός. Ήξεραν πῶς Ἐκεῖνος ξέρεي νὰ ἀμείβῃ τοὺς ἐκλεκτοὺς του. Γι' αὐτὸ ἔζησαν συνεχῶς στὴ σκιά τῆς παρουσίας Του. Τὸν αἰσθάνοντο κοντὰ τους, τοὺς μιλοῦσε μυστικά, τοὺς συντρόφευε σ' ὄλες τίς ὥρες, ἰδιαίτερα ὅμως τὸν καιρὸ τοῦ πειρασμοῦ. Γιάτρευε τὸν πόνο τους, τοὺς ἔδινε κουράγιο στὸν μεγάλο τους ἀγῶνα. Κι' αὐτὸ τοὺς ἀρκοῦσε. Ὅταν εἶχαν τὴν παρηγορία τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ἐπιζητοῦσαν τὴν παρηγορία τοῦ κόσμου. Κάποτε ὁ Μ. Ἀντώνιος, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα σφοδρὸ πειρασμό, ποῦ τὸν κούρασε πολὺ, εἶδε πλάι του τὸν Κύριο. Μὲ κάποιον παράπονο τότε τοῦ ψιθύρισε: «Κύριε, ποῦ ἦσουν ὅταν προηγουμένως σὲ ζητοῦσα;» Κι' ὁ Κύριος τοῦ ἀπήντησε: «Ἐδῶ, Ἀντώνιε, δίπλα σου, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά». Ναί· ἦταν πίστις τους αὐτὴ, καὶ χάρις σ' αὐτὴ πέτυχαν τὴν τελείωσι.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιοῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἀγίας Φιλοθέης 19, Ἀθήναι Τ. 117 εἴτε δι' ἐπιστολῆς τῶν, σημειουμένης ἀπαραίτητως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἢ εἰς τὰ τηλέφωνα 227.689 καὶ 227.651, ἵνα καταστή δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

ΠΡΟΣ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΝ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

β) Οί κληρικοί αὐτοὶ πρέπει νὰ λάβουν μίαν εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς μίαν ταχύρρυθμον Σχολὴν ἢ καὶ εἰς ἓν εἰδικὸν πρόγραμμα ἐκπαίδευσως δι' ἀλληλογραφίας, ὅπως ἐφαρμόζεται τοῦτο ἐπιτυχῶς εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ μάλιστα εἰς ἄλλας Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ κληρικοί αὐτοὶ θὰ εἶναι εἰς θέσιν ὄχι μόνον νὰ κατανοήσουν τὸ ἔργον τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, ἀλλὰ καὶ νὰ συντονίσουν καὶ νὰ κατευθύνουν αὐτὸ κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικόν.

γ) Ἀναζητήσεις, ἐκπαίδευσις καὶ ἀξιοποιήσις ὅλων τῶν ἐθελοντικῶν στελεχῶν τῆς ἐνορίας. Τὸ ἔργον τοῦτο θὰ εἶναι πλέον ἱκανὸς νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐπιτυχῶς ὁ ὑπεύθυνος ἐφημέριος, διότι θὰ ἔχῃ πλέον ὁ ἴδιος κατανοήσει εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ πλάτος τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς ἐνορίας καὶ θὰ γνωρίζῃ ὅτι ὄχι μόνον ὀφείλει νὰ δώσῃ εἰς τὰ λαϊκὰ μέλη τῆς ἐνορίας θέσιν, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς αὐτὰ ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἔχῃ ἀντιληφθῆ ὅτι μόνον τότε εἶναι δυνατὸν νὰ ὀργανωθῆ ἐπὶ συγχρόνου βάσεως τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς ἐνορίας.

δ) Ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρξουν αἱ ἀνωτέρω προϋποθέσεις, τότε θὰ ἔχῃ πλέον ὀριμάσει τὸ ἔδαφος διὰ τὴν τοποθέτησιν μιᾶς «ἐνοριακῆς βοήθοῦ», ἐνὸς προσώπου δηλαδὴ εἰδικευμένου εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐργασίαν, ἢ ὅποια θὰ ἔχῃ τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς εἰς τὸν ὑπεύθυνον ἐφημέριον καὶ θὰ ἀναλάβῃ ὑπευθύνως τὴν περαιτέρω ὀργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας καὶ τὴν καθοδήγησιν καὶ τὸν συντονισμόν τῆς ἐργασίας τῶν ἐθελοντῶν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας.

ε) Ὡς τελευταῖον στάδιον μιᾶς πλήρους ἐργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς διακονίας πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ὀργάνωσις μιᾶς «Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας», ἢ ὅποια θὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑποβοήθησιν καὶ τὸν συντονισμόν (ὄχι τὴν ὑποκατάστασιν) τῆς ὅλης ἐργασίας ἐπὶ τοῦ ἐνοριακοῦ ἐπιπέδου.

Ὅταν τὰ ἀνωτέρω πραγματοποιηθοῦν, τότε θὰ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα νὰ ὀμιλῶμεν περὶ πλήρους ἀναδιοργάνωσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ὀρισμένον ἀριθμὸν ἐνοριῶν, ἐντὸς ὅμως ὀλίγων ἐτῶν εἰς περισσοτέρας ἐνορίας. Τότε θὰ καταστῆ δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπίζωνται τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια εἶναι δυνατὸν νὰ λυθοῦν εἰς τὰ ἐνοριακὰ πλαίσια ὑπὸ τῆς ἰδίας τῆς ἐνορίας, τὰ δὲ γενικώτερα

κοινωνικά προβλήματα υπό τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας, ἡ ὁποία θά ἔχη καί τήν εὐθύνην τῶν γενικωτέρων προγραμμάτων καί δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας.

4. Ἡ γραμμὴ τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐνταῦθα δὲν ἀναφερόμεθα εἰς τὴν γενικωτέραν γραμμὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναμένοντες τὰς ἀποφάσεις Αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι βάσει τῶν νέων Ἐκκλησιαστικῶν μας Κανονισμῶν θά ληφθοῦν κατόπιν τῶν εἰσηγήσεων τῆς ἐπὶ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς. Πάντως τὸ γεγονός τῆς συστάσεως μιᾶς τοιαύτης Ἐπιτροπῆς δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιδιώκει δι' αὐτῆς τὴν σοβαρὰν μελέτην τῶν διαφόρων ποιμαντικῶν προβλημάτων καί τὴν δημιουργίαν ὄλων ἐκείνων τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν καί λύσιν αὐτῶν.

Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀναφερθῶμεν ἐνταῦθα εἰς τὴν κατευθυντήριον γραμμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡδη κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον Αὐτοῦ λόγον ἀνεφέρθη ὁ Μακαριώτατος εἰς τὸ θέμα τῆς «ὀρθῆς καί ὠλοκρηρωμένης διαποιμάνσεως» τοῦ ποιμανίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν «ἀποτελουμένου τόσον ἀπὸ ἀστούς, ὅσον καί ἀπὸ χειρώννακτας, ἀπὸ μεμορφωμένους καί ἀμορφώτους, ἀπὸ παμπλούτους καί παμπτώχους». Εἰς τὴν συνέχειαν ἐπεσήμανε τὴν ἔλλειψιν «καταλλήλως κατηρτισμένων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι καί τῆς ἀστικῆς καί τῆς ἐργατικῆς τάξεως τὰ προβλήματα νὰ κατέχουν καλῶς, καί νὰ εἶναι ἀντιστοιχῶς τοποθετημένοι» καί κατέληξεν: «Ἐντεῦθεν, ἀπαιτεῖται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ταχύρρυθμος καταρτισμὸς τῶν καταλλήλων ἐπὶ μέρους ἐφημερίων, ἡ ἀξιοποίησις τῶν «διακονιστῶν», αἱ ὁποῖαι ἐξέρχονται ἐκ τῆς εἰδικῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ κατάτμησις τῆς περιφερείας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς περισσοτέρας Ἐπισκοπάς» (Ἐκκλησία 44/1968 σελ. 24). Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουν, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἔχει εὐρυτέραν ἀντίληψιν περὶ τῶν συγχρόνων ποιμαντικῶν προβλημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐντάσσει καί τὰ παντὸς εἶδους κοινωνικά προβλήματα καί θεωρεῖ τὴν εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κληρικῶν καί τὴν χρησιμοποίησιν εἰδικευμένων κοινωνικῶν ἐργατῶν ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐνθρόνισιν ἀνέφερον ὁ Μακαριώτατος εἰς τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον: Ἡ μετεκπαίδευσις τῶν ἐφημερίων προτείνομεν νὰ ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὰ ἔργα ἀγάπης, διότι «ἡ πίστις ἄνευ ἔργων εἶναι νεκρά. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσημειώθη, εἶναι ἀνάγκη ὅλοι νὰ διδασκῶμεν περισσότερα διὰ τὴν ἀγάπην καὶ νὰ ἐμφυσηθῆ εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων μας ἡ πνοή της» (Σχέδιον Ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σελ. 83). «Πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας ταύτης, προτείνομεν, ἵνα παρ' ἐκάστη ἐνορία, ἰδίᾳ δὲ ταῖς πτωχαῖς, διορισθῆ μιὰ «Διακόνισσα», ἀμειβομένη πάντως οὐχὶ ἐκ τοῦ πτωχοῦ τῆς πτωχῆς ἐνορίας βαλαντίου» (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 84). Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρεται ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων ποιμαντικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων μεταξύ τῆς νεολαίας, «ἐν τῷ στρατεύματι», «ἐν τῇ ἐργατικῇ τάξει», μεταξύ τῶν ἀγροτῶν, τῶν τροφίμων τῶν διαφόρων ἰδρυμάτων καὶ εἰς τὸ «ἔργον τῆς Ἐκκλησίας χάριν τῆς οἰκογενείας». Δὲν εἶναι δυνατὸν ἐνταῦθα νὰ παραθέσωμεν ὀλόκληρον τὸ κείμενον τοῦτο, τὸ ὁποῖον καλύπτει 11 σελίδας καὶ περιλαμβάνει συγκεκριμένας προτάσεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν πνευματικῶν, μορφωτικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων τῶν διαφόρων τάξεων, ὅπως «παράνομοι συμβιώσεις», «ἐξώγαμα τέκνα», «ἀναλφαβητισμός», «ψυχαγωγία», «κοινωνικὴ πρόνοια ὑπὲρ τῶν νέων ζευγῶν», «ὑπὲρ τῶν πολυτέκνων σταυροφορίαν διὰ τῆς παντοειδοῦς ὑπὲρ αὐτῶν προνοίας», «προστασία ὀρφανῶν καὶ χηρῶν» κ.ἄ. θὰ ἀναφέρω μόνον ἓν χαρακτηριστικὸν ἀπόσπασμα, τὸ ὁποῖον καταδεικνύει τὸν νέον προσανατολισμὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας. «Ὁ κλῆρος, διὰ τῆς στρατολογήσεως ἐμπνευσμένων καὶ ζηλωτῶν νέων, ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ ἐξυψωθῆ οὕτως ὥστε ὁ ἱερεὺς τῶν ἐργατικῶν συνοικιῶν νὰ εἶναι ὁ πρωτοπόρος καὶ βοηθὸς εἰς ὅλα: εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀνεργίας καὶ ὑποαπασχολήσεως καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς στέργης, εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς μορφώσεως, τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν παιδιῶν, εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς υγείας, τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν ἐνηλίκων, τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ τῶν νέων, τῆς ψυχαγωγίας, κ.λ.π. Αἱ δὲ «διακόνισσαι», ἰδίως εἰς τὰς ἐργατικὰς συνοικίας ἔχουν νὰ ἐπιτελέσουν μεγάλην ἀποστολήν: Αὐταὶ θὰ ἀξιοποιήσουν τὰς εὐλαβεῖς κυρίας καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἱερέως θὰ ἐπιστρατεύσουν αὐτὰς διὰ τὴν ἐθελοντικὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν» (ἐνθ' ἄνωτ. σ. 90).

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ἀνωτέρω, δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν:

α) Εὐρεῖα ἀντίληψις περὶ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον

δέον ὅπως περιλαμβάνη καὶ ἅπαντα τὰ κοινωνικά προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου.

β) Ἐκπαιδεύσεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων ποιμαντικῶν προβλημάτων.

γ) Τοποθέτησις εἰς τὰς ἐνορίας εἰδικευμένων κοινωνικῶν ἐργατῶν.

δ) Κινητοποιήσις ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτου τοῦ ἐθελοντικοῦ δυναμικοῦ ἐκάστης ἐνορίας καὶ δημιουργία ἐνὸς ἐπιτελείου ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν αὐτοῦ.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω γενικώτερας κατευθυντηρίους γραμμὰς τοῦ Μακαριώτατου πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας δυνάμεθα νὰ ἐντάξωμεν καὶ τὸ «Φροντιστήριον Στελεχῶν Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας», τὸ ὁποῖον ἐλειτούργησεν κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι καὶ τὸ Φροντιστήριον αὐτὸ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν καλλιτέραν ὁργάνωσιν τοῦ διακονικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας, ἐφ' ὅσον εἶναι βέβαιον, ὅτι ἔχει πλέον τεθῆ ἐπισημῶς τὸ θέμα τῆς δημιουργίας ὅλων ἐκείνων τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων πρὸς ἀξιοποίησιν νέων καὶ περισσότερον ἐκπαιδευμένων στελεχῶν Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας.

Ἀναφερόμενος ὁ Μακαριώτατος εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀποφοίτων τοῦ Φροντιστηρίου Στελεχῶν Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας κατὰ τὴν ἑορταστικὴν λῆξιν αὐτοῦ, ἀνέφερεν:

«Ἄλλοίμονον, ἐὰν δὲν γίνῃ ἀξιοποίησις αὐτῶν. Θὰ πᾶνε χαμένοι οἱ κόποι. Καὶ ἐλπίζω, ὅτι καὶ τὰ 21 πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδήλωσαν διὰ διαφόρους λόγους συμμετοχὴν εἰς τὸ ἐνοριακὸν ἔργον διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἐκλιπόντων τῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐπιβάλλουν τὴν μὴ συμμετοχὴν των, θὰ συμματάσχουν. Πρέπει ἐξάπαντος νὰ ἀξιοποιηθῇ τὸ δυναμικὸν αὐτό. Τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὴν αἴθουσαν τὴν στιγμὴν αὐτὴν καὶ τὰ ὁποῖα παρηκολούθησαν τὸ Φροντιστήριον, πρέπει νὰ ἀξιοποιηθῶν διὰ τὸ ζωντάνεμα τῆς προνοιακῆς δράσεως ἢ τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐνορίας».

Τὰ Στελέχη τοῦ Φροντιστηρίου, ἀνέφερον ὁ Μακαριώτατος, πρέπει νὰ προσπαθήσουν ὅλα αὐτὰ τὰ ἐφόδια, τὰ ὁποῖα ἔλαβον εἰς τὸ Φροντιστήριον καὶ τὰ ὁποῖα θὰ συνεχίσουν λαμβάνοντας κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, νὰ τὰ ἀξιοποιήσουν πρακτικῶς πλέον, δηλαδὴ νὰ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Γ'

γ') Το τρίτο πρόβλημα είναι το δυσκολότερο. Το εὐαγγέλιο τῆς Ε' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ (Λουκ. ις', 19-31) ἀφηγεῖται τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. Ποιὰ σχέσι μπορεῖ νὰ ἔχη ἡ διήγησις αὐτὴ πρὸς τὴν περίοδο 30 Ὀκτωβρίου - 5 Νοεμβρίου, στὴν ὁποία μὲ τόσα ἄλλατα ἐπιδιώκεται νὰ τεθῆ;

Τὴν πρώτη ἔνδειξι μᾶς τὴν δίδει τὸ Τυπικὸ τῆς Εὐεργέτιδος. Ἡ διάταξις του εἶναι κάπως διάφορος ἀπὸ τὴν σημερινή, ἀλλὰ ρίχνει κάποιον φῶς στὴν ἀναζήτησί μας. Ἴδου τί σημειώνει στὴν 31η Ὀκτωβρίου: "Χρὴ δὲ γινώσκειν καὶ τοῦτο, ὅτι τῇ Κυριακῇ πρὸ τοῦ Νοεμβρίου μὴνὸς ἀναγινώσκειται εἰς τὴν λειτουργίαν ἀποστολὸς πρὸς Ἑβραίους «Ἀδελφοί, ἔχοντες παρρησίαν...» (Ἑβρ. ι', 19-31). Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν «Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος...». Ἀλληλουία δὲ ἤχος πλ. δ'. «Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με». Στίχ. «Ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμι»,,. "Ἄν ἤθελε κανεὶς βάσει τῶν κοινῶν σημείων τοῦ ἀποστόλου, τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀλληλουαρίου νὰ ἀναζητήσῃ τὸ θέμα τῆς Κυριακῆς αὐτῆς θὰ καταλήξῃ στὸ συμπέρασμα ὅτι πρόκειται γιὰ μία ἡμέρα «κατανύξεως», μετανοίας καὶ συντριβῆς, γιὰ τὴν ἀνάμνησι κάποιου γεγονότος ποῦ σχετίζεται μὲ τὸ πῦρ τῆς κολάσεως καὶ τὴν τιμωρία τῶν ἁμαρτωλῶν. Στὰς 6 Νοεμβρίου μνημονεύεται στὰ συναξάρια ἡ «μνήμη» ἢ ἡ «ἀνάμνησις» «τῆς μετὰ φιλανθρωπίας κατενεχθείσης κόνεως» ἢ «τῆς πεσοῦσης κόνεως ἤτοι στακτῆς» ἢ «τῆς κατενεχθείσης κοινίας». Τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνέβη στὴν Κωνσταντινούπολι ἐπὶ Λέ-

τὰ μετουσιώσουν εἰς ἀνακούφισιν τοῦ ψυχικοῦ καὶ τοῦ ὕλικοῦ πόνου, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει γύρω μας.

Ἀναφερόμενος ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ στελέχη τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἀνέφερεν ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ ἀδικὸν μᾶς θέμα καὶ δικήν μας μέριμνα καὶ ὁ ἐδῶ εὐρισκόμενος Διευθυντὴς τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης κ. Χατζηδάκης εἶναι ἐπιφορτισμένος μὲ τὸ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὸ δυναμικὸν τὸ δικόν σας εἰς τὴν ἐνορίαν».

Πρωτοπρ. Δρ Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

οντος τοῦ Α' (457-474), ἀκριβῶς δὲ στὰς 6 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 472. Οἱ χρονογράφοι καὶ τὰ συναξάρια περιγράφουν μὲ τὰ φοβερώτερα χρώματα τὸ συμβάν, ποῦ ἐθεωρήθη ὡς μία ἀπειλὴ τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν, ποῦ χάρις καὶ μόνο στὴν μακροθυμία Του ἐσώθησαν καὶ πάλι. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ δίστιχο τοῦ μηνολογίου τῆς ἡμέρας: «Φλέγειν ἀπειλῆς, ἀλλὰ πάλιν οὐ φλέγεις — ὀργῇ κεράσας μακροθυμίαν Λόγε». Ἴδου ἡ περιγραφὴ ἐνὸς συναξαρίου: «Περὶ γὰρ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας ἅπας ὁ οὐρανὸς συννεφῆς γεγονὼς τὴν συνήθη τῶν ὀμβροφόρων νεφελῶν μελανίαν εἰς πυρώδη θεῶν μεταβαλὼν, ἐδόκει τὰ πάντα καταφλέγειν. Εἰς τοσοῦτον γὰρ ἐξέπληξεν ἅπαντας, ὥστε καὶ ἐκ μόνης τῆς ὀψεως δοκεῖν ὡς, εἰ καὶ βροχὴ κατενεχθεῖη ἐκ τῶν τοιούτων νεφῶν, πάντως πῦρ ἔσται καὶ φλόξ κατακαίουσα ὡς πάλαι τὰ Σόδομα. Διὰ τὴν ἀναμφίβολου οὖν ταύτην προσδοκίαν πάντων τοῖς ἱεροῖς μετ' οἰμωγῶν καὶ ἰκετείας προσπεφευγῶτων, ὁ φιλόανθρωπος Κύριος ὁ ὑπερβαίνων ἀμαρτίας καὶ συγχωρῶν ἀδικίας καὶ μὴ θέλων ἀμαρτωλῶν τὸν θάνατον, κερασάμενος τῇ τιμωρίᾳ τὴν ἀγαθότητα, ἐκέλευσεν ὕειν τοῖς νέφεσιν ὑετὸν ἀσυνήθη καὶ ξένον καὶ φόβον ἐμποιοῦντα τοῖς ἀμαρτήσασιν· ἀπὸ γὰρ τῶν ἐσπερινῶν ὥρῶν ἀρξάμενος παρετάθη μέχρι μεσονυκτίου· τὸ δὲ κατερχόμενον κόνις ἦν μέλαινα καὶ σφοδρότατα ζέουσα παραπλησία τῇ καμινιαία αἰθάλη καὶ πλειστή, ὡς εὔρεθῆναι ὑπεράνω τῆς γῆς καὶ τῶν κεράμων ἐπιτεθεῖσα ἀνδρείας σπιθαμῆς πλείον· κατέκαυσε δὲ καὶ κατέφλεξε τὰ ἐκ τῆς γῆς ἀνιόντα, βοτάνας τε καὶ φυτὰ· ἐγένετο δὲ δυσέκπλυτος πάνυ, τὴν τε τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν ὑπεμφαίνουσα καὶ τὴν ἀμαρτίαν εἰκονίζουσα...». Ἡ πτώσις τῆς φοβερᾶς αὐτῆς κόψεως εἶναι γνωστὸ σήμερον ὅτι προῆλθε ἀπὸ τὴν ἔκρηξι τοῦ Βεζουβίου, ποῦ ἔγινε τότε. Τὴν σχέσι τοῦ γεγονότος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκλογὴ τῶν περικοπῶν καθιστᾷ ἀναμφισβήτητη καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ἀρχαίου Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Ι' αἰῶνος. Τὴν 6η Νοεμβρίου εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἀνωτέρω Τυπικόν, ἐγένετο λιτανεῖα καὶ μετ' αὐτὴν λειτουργία, μὲ ἀναγνώσματα αὐτὰ ἀκριβῶς ποῦ εἶδαμε νὰ σημειώνωνται στὸ Τυπικὸν τῆς Εὐεργέτιδος. Μία δὲ σημείωσις τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας λύει ἀδιαφιλονίκητα τὸ θέμα: «Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῇ Κυριακῇ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν μνήμην τῆς κόνιας τῆς κατενεχθείσης τῇ ἕκτη τοῦ παρόντος μηνὸς ἀναγινώσκειται ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐβραίους (ι', 19-31). Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν (ις', 19-31)». Ἡ τυπικὴ αὐτὴ διάταξις ἐξηγεῖ γιατί ἀκριβῶς ἡ περικοπὴ τῆς Ε' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ τοποθετεῖται μεταξὺ τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου καὶ τῆς 5ης Νοεμβρίου· κατὰ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα ἐμπιπτει πάντοτε ἡ πρὸ τῆς 6ης Νοεμβρίου Κυριακὴ. Μετετέθη δὲ σὲ

Κυριακή ἡ «μνήμη τῆς κόνεως» ἀκριβῶς γιὰ τὸν λόγο ποῦ εἶδαμε ἀνωτέρω στὴν Κυριακὴ τῶν ἁγίων Πατέρων. Μὲ ἀνάλογα κριτήρια ἐξελέγη καὶ ἡ περικοπὴ ἦταν ἡ πιὸ κατάλληλη γιὰ τὴν περίστασι ἀπὸ τὶς γειτονικὲς περικοπὲς τῶν Κυριακῶν τοῦ Λουκᾶ. Ἡ διαμόρφωσις τῆς σειρᾶς τῶν περικοπῶν πρέπει νὰ εἶχε συντελεσθῆ πρὸ τοῦ 472. Ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ ποῦ συνανεινῶσκετο μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου (Γαλάτ. β', 16-20) δὲν συμφωνοῦσε μὲ τὸ νέο θέμα, γι' αὐτὸ τὴν Κυριακὴ αὐτὴ κατὰ τὸ ἀνωτέρω Τυπικὸ ἐτέθη ἡ περικοπὴ Ἑβρ. ι', 19-31, ποῦ ἀρχικῶς, ὅπως εἶδαμε, ἦταν ἡ περικοπὴ τῆς θῆς Νοεμβρίου, τῆς ἀναμνήσεως τῆς κόνεως.

δ' καὶ ε') Τὸ εὐαγγέλιο τῆς Γ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ (τῆς συγκυπτούσης-Λουκ. ιγ', 10-17) ἀναγινώσκεται τὴν Κυριακὴ ποῦ προηγεῖται τῆς Κυριακῆς τῶν Προπατόρων. Τὸ εὐαγγέλιο τῆς ΙΑ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ (παραβολὴ τοῦ δείπνου-Λουκ. ιδ', 16-24) διαβάζεται τὴν Κυριακὴ τῶν Προπατόρων. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἑορτολογικοῦ κύκλου τῶν Χριστουγέννων ἔχει μακρὰ ἱστορία. Κατ' ἀρχὰς ἡ ἑορτὴ αὐτὴ περιεβάλλετο ἀπὸ δύο Κυριακὲς, ὅπως ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν Φώτων, τὴν Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως καὶ τὴν Κυριακὴ μετὰ τὰ Χριστούγεννα. Κατόπιν ὁ κύκλος αὐτὸς ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται κατὰ μίμησιν τῆς προπαρασκευαστικῆς περιόδου τοῦ Πάσχα, ἀλλὰ δὲν ἔφθασε στὰ μέτρα ἐκείνης. Πρῶτῃ προσετέθη ἡ Κυριακὴ τῶν Προπατόρων. Αὐτὴ προῆλθε ἀπὸ μίαν ἀναδίπλωσι τοῦ θέματος τῆς Κυριακῆς πρὸ τῶν Χριστουγέννων, γι' αὐτὸ καὶ κατὰ τὶς δύο ἑορτάζεται ἡ μνήμη τῶν κατὰ σάρκα προγόνων τοῦ Χριστοῦ. Καὶ οἱ δύο ἀρχικῶς ὀνομάζοντο Κυριακὲς τῶν «ἁγίων Πατέρων». Πρὸς διάκρισίν των ἐχρησιμοποιήθη ἡ ὀνομασία «Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως» γιὰ τὴν παλαιότερα, ποῦ ἔλαβε ἐντονώτερο προεόρτιο χαρακτῆρα, καὶ «τῶν ἁγίων Πατέρων» γιὰ τὴν νεωτέρα. Τελικὰ προτιμήθηκε ὁ ὅρος «Κυριακὴ τῶν Προπατόρων» γιὰ νὰ ἀποφευχθῆ ἡ σύγχυσις πρὸς τὶς Κυριακὲς τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Πατέρες ἐδῶ εἶναι ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰακώβ, ὅπως καθορίζεται τὸ θέμα τῆς ἡμέρας ἀπὸ πολλὰ χειρόγραφα, καὶ μάλιστα ὁ Ἀβραάμ ὁ γενάρχη. Λείψανα τοῦ τονισμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἀβραάμ βρισκομε καὶ στὴν σημερινὴ ἀκολουθία, καὶ μάλιστα στὸ συναξάριο τῆς Κυριακῆς ποῦ ἀποκλειστικῶς ἀναφέρεται στὸν πατριάρχῃ αὐτόν. Στὸ θέμα τῆς Κυριακῆς αὐτῆς προσετέθη ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τὴν 17ῃ Δεκεμβρίου ἡ μνήμη Δανιὴλ τοῦ προφήτου καὶ τῶν τριῶν παίδων κατὰ τὸ ἔθος ποῦ εἶδαμε καὶ προηγουμένως. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ προεόρτιος περίοδος τῶν Χριστουγέννων ἐπεξετάθη καὶ περαιτέρω. Προ-

εόρτια τροπάρια σήμερα αρχίζουν να ψάλλονται από τῆς 6ης Δεκεμβρίου. Στὸ διάστημα αὐτὸ τῶν προεορτίων συχνὰ ἐνέπιπτε καὶ μία ἀκόμη Κυριακὴ, ποὺ ἐκινεῖτο μεταξύ 4ης καὶ 10ης Δεκεμβρίου, ἡ Κυριακὴ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Προπατόρων. Ἄρχισει λοιπὸν καὶ αὐτὴ νὰ ἀποκτᾷ κάποιον προεόρτιο χαρακτήρα.

Εὐαγγέλιον γιὰ τὶς δύο αὐτὲς προπαρασκευαστικὰς Κυριακὰς ἀνεζητήθη πάλι ἀπὸ τὴν προϋπάρχουσα σειρά τῶν εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν τοῦ Λουκᾶ. Ἡ περικοπὴ ἔπρεπε νὰ ἔχη κάποια σχέσι μετὰ τὸ θέμα τῶν προπατόρων ἢ τοῦλάχιστον μετὰ τὸν Ἀβραάμ. Ἀπὸ τὶς πλησιέστερες Κυριακὰς τοῦ Λουκᾶ μόνο ἡ τῆς Ι΄ Κυριακῆς ὁμιλεῖ γιὰ τὴν «θυγατέρα τοῦ Ἀβραάμ» (Λουκ. ι', 16). Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι ἡ φράσις αὐτὴ εἴλκυσε τὴν περικοπὴ αὐτὴ στὴν προεόρτιον τῶν Χριστουγέννων περίοδον. Τέτοιου εἴδους συναρτήσεις βιβλικῶν κειμένων καὶ θεμάτων εορτῶν ἔχομε πλῆθος στὴν θείαν λατρεία. Γιὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Προπατόρων ἡ πιὸ πρόχειρη ἐρμηνεία θὰ ἦταν ὅτι προτίμησαν τὴν παραβολὴν τοῦ δείπνου (ΙΑ' Λουκᾶ) ὄχι σὲ σχέσι μετὰ τοὺς προπάτορας, ἀλλὰ ὡς προπαρασκευαστικὴ γιὰ τὴν θείαν κοινωνίαν, στὴν ὁποία προσήρχοντο ὁμαδικῶς οἱ πιστοὶ κατὰ τὰ Χριστούγεννα. Πιθανώτερον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ παραβολὴ τοῦ δείπνου τίθεται σὲ συσχετισμὸν μετὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου «πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. η', 11). Ἐγινε μάλιστα καὶ ἀπόπειρα εἰσαγωγῆς τῆς περικοπῆς ποὺ περιέχει τὴν φράσι αὐτὴ κατὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Προπατόρων (Ματθ. η', 5-13), ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ μερικὰ χειρόγραφα, ἀλλὰ τελικῶς προτίμησαν νὰ μείνουν στὶς περικοπὰς τῆς σειράς τοῦ Λουκᾶ. Ὅταν τὸ εὐαγγέλιον τῆς ΙΑ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ συνεδέθη μετὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Προπατόρων, ἀνεζητήθη καὶ καταλληλότερος ἀπόστολος ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἀρχικῶς συνεδέετο μετὰ τὴν περικοπὴν τοῦ δείπνου (Ἐφεσ. ζ', 10-17) καὶ ὡς τέτοιος ἐθεωρήθη ὁ Κολοσ. γ', 4-11, ποὺ ὁμιλεῖ γιὰ τὴν μελλοντικὴν φανέρωσιν τοῦ Χριστοῦ.

ζ') Ἡ μετάθεσις τῆς ΙΒ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ μετὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὰ Φῶτα πιθανῶς ὀφείλεται στὴν ἀποστολικὴν περικοπὴν μετὰ τὴν ὁποία ἦτο συνδεδεμένη κατὰ τοὺς παλαιοὺς πίνακες τῆς κατανομῆς τῶν περικοπῶν. Ἡ περικοπὴ αὐτὴ εἶναι παρμένη ἀπὸ τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴν α', 12-18 (τῆς ΚΗ' Κυριακῆς). Σ' αὐτὴν εἶναι δυνατὸν νὰ εὔρη κανεῖς συσχετισμοὺς πρὸς τὰ θέματα τῆς εορτῆς τῶν Φῶτων· εἶναι εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν, ποὺ ἰκάνωσε τοὺς ἀνθρώπους νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὸ σκότος καὶ νὰ ζοῦν στὸ φῶς, στὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Η ΑΜΠΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΗΜΑΤΑ

«Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα», λέγει ὁ Κύριος στὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο (Ἰω. ιε' 5). Εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἴδιο γνωστὴ ὅπως οἱ ἄλλες δυὸ περιφημες, ποὺ ὀφείλονται στὸν ἀποστολικὸ κάλαμο: τοῦ σώματος καὶ τῆς οἰκοδομῆς.

Ὅταν λέμε ἄμπελο, μποροῦμε ἐδῶ νὰ ἐννοοῦμε δυὸ πράγματα: Τὸ ἔδαφος ποὺ κρατεῖ τὰ κλήματα. Καὶ τὰ κλήματα σὰν σύνολο. Ὁ Χριστὸς, στὴν Ἐκκλησία, εἶναι γιὰ μᾶς καὶ τὰ δύο. Εἶναι τὸ ἔδαφος ποὺ μᾶς βαστάζει. Καὶ ἐμεῖς σὰν σύνολο κλημάτων ἀποτελοῦμε τὸν Χριστό, ὅπως σὰν μέλη — στὴν ἀποστολικὴ εἰκόνα — ἀπαρτίζουμε τὸ μυστικὸ του σώμα.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος βάζει τὸν Χριστὸ νὰ λέγῃ στὴν Νύμφη του, τὴν ἀνθρωπότητα: «Φυτεύθηκες στὸν Παράδεισο καὶ ὁ Διάβολος σὲ ξεριρίζωσε καὶ σ' ἔβγαλε ἔξω. Ἴδου τώρα ἐγὼ σὲ φυτεύω σὲ μένα τὸν ἴδιο καὶ ἐγὼ θὰ σὲ βαστάζω ἀντὶ γιὰ τὸ χῶμα τοῦ Παραδείσου... Δὲν θὰ σὲ ἀνεβάσω ἀπλῶς στὸν οὐρανό. Ἐδῶ ἔχεις τόπο σπουδαιότερο ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὁ ἴδιος ὁ Δεσπότης τοῦ οὐρανοῦ, ἐγὼ, σὲ βαστάζω. .. Σὲ φύτευσα πάνω μου».

Στὸν Χριστό, λοιπόν, εἴμαστε φυτεμένοι. Αὐτὸς εἶναι ἡ στερεότης μας. Σ' Αὐτὸν ἔχουμε ριζωθῆ. Ἀπ' Αὐτὸν παίρνουμε τὴ

ὁποίου ἔχομε τὴν ἀπολύτρωσι καὶ τὴν ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν, τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ πρωτότοκος πάσης κτίσεως καὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλα αὐτὰ μποροῦν νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς ὑπαινιγμοὶ στὴν θεοφάνεια, στὴν μαρτυρία τοῦ Πατρὸς, στὴν ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος τοῦ Χριστοῦ, στὸ βάπτισμα ποὺ ἐδίδετο κατὰ τὰ Φῶτα καὶ στὸ θέμα τοῦ φωτός, ποὺ ἔδωσε καὶ τὸ ὄνομα στὴν ἑορτή. Νομίζω ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη εἶναι ἀρκετὰ λογικὴ.

Τέλος ζ') ἡ προτίμησις πρὸς τὸ εὐαγγέλιο τῆς ΙΕ' Κυριακῆς ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν γειννίασι πρὸς τὴν περίοδο τοῦ Τριωδίου. Τὸ εὐαγγέλιο τῆς ΙΣ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ εἶναι ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, ἐδῶ τὸ περιστατικὸ τοῦ Ζακχαίου· ἡ μετάνοια καὶ ἡ δι' αὐτῆς σωτηρία. Αὐτὸ ἦτο καὶ τὸ θέμα τοῦ ἀποστόλου τῆς Κυριακῆς αὐτῆς. «Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι» (Α' Τιμῆθ. α', 15-17). Ἡ ΙΕ' Κυριακὴ τοῦ Λουκᾶ εἶναι ὁ σύνδεσμος τῶν δύο περιόδων.

ζωή τὴν ἀθάνατη. Χάρη σὲ ὅ,τι Αὐτὸς μᾶς δίνει — ὅπως τὸ ἔδαφος στὰ φυτὰ — καρποφοροῦμε. Δὲν στηριζόμαστε στὶς ἴδιες μας τὶς δυνάμεις, ἀλλὰ σ' Αὐτόν.

Ἄμπελος ὅμως δὲν εἶναι μόνο τὸ χῶμα ὅπου ὑπάρχουν τὰ κλήματα. Εἶναι καὶ τὸ σύνολο τῶν κλημάτων. Ὅλοι μαζί, σὰν Ἐκκλησία, εἴμαστε τὸ μυστικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Κάθε μέλος τῆς εἶναι καὶ ἓνα κῆμα.

Λέγει ἀναλυτικότερα ὁ Κύριος: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἐστίν. Πᾶν κῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ... Μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. Καθὼς τὸ κῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε... Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Ἐὰν μὴ τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται».

Ὁ Χριστὸς ἀντικατέστησε τὴν ἄχρηστη Συναγωγή τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὴν Ἐκκλησία του, δηλαδὴ μετὰ ἡμᾶς ἐνωμένους μαζί του, ὅπως ἐνωμένα μετὰ τὴν ἄμπελο εἶναι τὰ κλήματα. Μαζί του ἀνήκουμε στὸν Θεὸ Πατέρα, ποὺ μᾶς φροντίζει σὰν ἄλλος ἀμπελοργὸς, περιμένοντας νὰ ἀποδώσουμε. Ὅταν ἓνα κῆμα, ἓνα μέλος τῆς Ἐκκλησίας, δὲν καρποφορῇ, ὁ Θεὸς Πατήρ τὸ ἀποδοκιμάζει, τὸ ἀποκόβει, ὅπως ἀκριβῶς κάνει καὶ ὁ γεωργὸς μετὰ τὰ φυσικὰ κλήματα. Ὅποιο ὅμως δίνει καρπὸν, τὸ καθαρίζει καὶ τὸ κλαδεύει γιὰ νὰ κἀνῃ περισσότερα καὶ πιὸ χυμώδη σταφύλια. Αὐτὸ τὸ καθάρισμα καὶ αὐτὸ τὸ κλάδεμα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ ἐπὶ πλέον φύτεμα καὶ τὴν ἐπὶ πλέον δοκιμασία τῆς ψυχῆς, ποὺ πραγματοποιοῦνται μετὰ τὶς περιστάσεις καὶ τὶς θλίψεις τὶς ἐπιτρεπόμενες ἀπὸ τὴν θεῖαν Πρόνοιαν. «Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», διδάσκει ὁ μέγας Παῦλος (Πράξ. ιδ' 22). Οἱ θλίψεις ἔχουν ἓνα εὐλογημένο σκοπὸν, μιὰ ἐνδοξη τελολογία. Ἀποβλέπουν στὸ νὰ μᾶς κάνουν πιὸ ἀποδοτικὸς στὴν ἀρετή.

Ἡ σύσταση τοῦ Χριστοῦ, ἡ βασικὴ ἐντολὴ του εἶναι νὰ μείνουμε πάνω σ' Αὐτόν. Ἡ ἐνωσις μαζί του εἶναι τὸ ἐχέγγυο καὶ ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεσις τῆς σωτηρίας μας. Εἶναι μιὰ ἐνωσις ποὺ πραγματοποιεῖται καὶ διατηρεῖται χάρις σὲ δυὸ τάσεις: τὴν ἐπιθυμίαν τὴ δική μας καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κυρίου. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει νὰ μᾶς βαστάξῃ. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ θέλουμε τὸ ἴδιο. Δὲν φτάνει ὅτι ὑπάρχει τὸ πλοῦσιον ἔδαφος τῆς χάριτός του κάτω μας. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἔχουμε τὶς ρίζες τῆς προαιρέσεώς

μας σ' Αὐτόν, γιά νά εἴμαστε ἐνωμένοι μαζί του καί νά ἀντλοῦμε τήν ἀθανασία. Ὅπως τὸ κλῆμα δὲν μπορεῖ νά ἀποδώσῃ μόνο του, ἂν δὲν βρίσκεται στήν ἄμπελο, ἓνα μαζί της, ἔτσι καί ἐμεῖς, ἂν δὲν μένουμε στὸν Χριστό, μὲ ἐλεύθερη ἐκλογή.

Ὅποιος μὲ ὄλο του τὸ εἶναι μένει ἔτσι στὸν Χριστό, σώζεται. Καρποφορεῖ πλοῦσια τὴν ἀρετὴ. Χωρὶς τὸν Χριστό, τίποτε δὲν μπορεῖ νά κατορθώσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Ἄν ὅμως τοῦ λείψουν οἱ ρίζες τῆς δικῆς του προαιρέσεως, δὲν ἔχει πλέον θέσῃ στήν ἄμπελο. Καί ὅπως ἓνα τέτοιο κλῆμα τὸ πετᾶνε ἐξω ἀπὸ τὴν ἄμπελο καί τὸ ρίχνουν στὴ φωτιά, κατὰ-ξερο ὅπως εἶναι, καί τὸ καῖνε, ἔτσι θὰ συμβῆ καί μὲ τὰ νεκρά, τὰ χωρὶς πίστη καί βίο θεάρεστο μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία, θὰ τὰ συνάζουν οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ καί θὰ τὰ ρίξουν στὸ «πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ» (Ματθ. κε' 41).

Ὁ Χριστὸς θέλει πάντα νά «μένῃ ἐν ἡμῖν». Δὲν ἐξαιρεῖ κανένα ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ του. Ἦλθε στὸν κόσμον γιά νά σώσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ διακηρύσσει ὁ Παῦλος, στήν Α' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολὴ του (β' 4): Ὁ Θεὸς «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν». Ἄλλὰ δὲν ἀνταποκρίνονται ὅλοι στήν ἐπιθυμία του. Ἄλλοι τὸν πιστεύουν καί δέχονται τὴν σωτηρία. Καί ἄλλοι τὸν ἀρνοῦνται καί δὲν ἐνώνονται μαζί του. Τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας ἐγκεῖται στὰ βάθη τῆς ἀνθρώπινης προαιρέσεως, στήν ἄβυσσος τῆς ἐλευθερίας μας νά μένουμε ἢ νά μὴ μένουμε στὸν Χριστό.

Ἡ σωτηρία λοιπὸν βρίσκεται κυριολεκτικὰ στὰ χέρια μας, γιὰτὶ ἀπὸ τὴ δική μας ἐκλογή καί θέληση ἐξαρτᾶται. Αὐτὸς εἶναι ὁ μεταβλητὸς παράγων. Ἡ θέληση τοῦ Χριστοῦ νά «μένῃ ἐν ἡμῖν» εἶναι ἀκλόνητη καί δὲν ἐξαιρεῖ κανένα. Ὅλοι ἔχουν θέσῃ στήν ἀγάπῃ του. Ὅλοι μποροῦν νά εἶναι κλήματα στήν ἄμπελο. Ὅποιος πέφτει στήν ἀπώλεια, τὸ παθαίνει αὐτὸ ὄχι γιὰτὶ ὁ Χριστὸς δὲν τὸν ἀγάπησε καί δὲν τὸν θέλησε μαζί του, ἀλλὰ γιὰτὶ ὁ ἴδιος προτίμησε νά μὴ μείνῃ πάνω στὸν Χριστό. Ὅποιος σώζεται, σώζεται ἀπὸ τὸν Χριστὸ καί ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ ἴδιος θέλησε νά μείνῃ στὸν Χριστό. Ὅποιος χάνεται, χάνεται ἀπὸ δικό του φταίξιμο. Χάνεται γιὰτὶ μόνος του ἐβγαλε τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν κοινωνία τῆς Ἁγίας Τριάδος. Δὲν θέλησε νά μείνῃ πάνω στὸν Χριστό. Ἀρνήθηκε τοὺς χυμοὺς τῆς αἰώνιας ζωῆς, ποὺ ἡ ἐνωσὴ του μὲ τὸν Χριστὸ θὰ τοῦ παρεῖχε μὲς ἀπὸ τίς ρίζες τῆς προσωπικῆς του πίστεως.

Ἄλλὰ γιά μᾶς, ποὺ μένουμε στὸν Χριστό, προέχει νά μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ἂν αὐτὸ ὀφείλεται καί στὴ δική μας θέληση, δὲν ση-

μαίνει όμως ότι ἡ καρποφορία μας σὲ ἀρετὲς ἔχει τὴν ἴδια ἐξήγηση ἀποκλειστικά. «Χωρὶς ἐμοῦ», λέγει ὁ Κύριος, δηλαδὴ χωριστὰ ἀπὸ μένα, τίποτε δὲν μπορεῖτε νὰ κάνετε («οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»). Ἡ ἀγιότης εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς θείας Χάριτος. «Χάριτι Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι», ὁμολογεῖ ὁ μέγας Παῦλος (Α΄ Κορ. ιε΄ 10), τὸ μεγαλύτερο ἀνάστημα τῆς θείας Χάριτος, ὁ πρωταθλητῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅτι μπόρεσε νὰ κάμῃ στὸν θαυμαστὸ βίον του, τὸ κατώρθωσε ὄχι ἀπλῶς γιατί ἦταν μιὰ καρδιὰ δοσμένη ὀλότελα στὸν Χριστό, ἀλλὰ πρὸ παντὸς γιατί ὁ Χριστὸς τὸν ἐνίσχυε καὶ τὸν ἰκάνωνε. Ἔτσι, ἐπίσης, ἀναφωνεῖ, μὲς ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἐμπειρίας του: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ΄ 13). Ὅλα τὰ μπορῶ, εἶμαι φθασμένος σὲ ὄλες τὶς ἄκρες τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος, γιατί ὁ Χριστὸς μοῦ δίνει αὐτὴ τὴ δύναμη. Ὁ βίος του ἐξεθάμβωσε τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω Ἐκκλησία ὡς ποίημα τῆς θείας Χάριτος, ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀπεριόριστης ἐπαληθεύσεως τῆς Κυριακῆς βεβαιώσεως ὅτι μαζί μὲ τὸν Χριστὸ καὶ χάρις στὸν Χριστὸ ὁ ἄνθρωπος καρποφορεῖ πλοῦσια τὴν ἀρετὴ, φτάνει στὶς πιὸ ψηλὲς κορυφὰς τῆς ἀγιότητος. Καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ πληροφορία, δὲν κινδυνεύει νὰ πέσῃ στὸν φαρισαϊσμό, ἐκλαμβάνοντας τὶς ἀρετὲς του σὰν κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ καυχηθῆ, ἀλλὰ διατηρεῖ τὸν ἑαυτὸ του μέσα στὸν σωτήριο ρεαλισμὸ τοῦ ταπεινοῦ φρονήματος. «Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω», μᾶς θυμίζει πάλι τὸ ἔξοχο πρότυπό μας, ὁ μακάριος Παῦλος (Α΄ Κορ. α΄ 31).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων. — **Ἐπίκαιρα**. — **Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου**, Ἡ διακονία τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. — **Εὐαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Οἱ Ἄγγελοι. — **Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου**, Πλεῖστον καὶ καθαρώτερον φῶς διὰ τὴν Νεολαίαν μας. — **Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου**, Ἡ «Ἐνοριακὴ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη». — **Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου**, Μία σύντομος ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Σερβίας. — **Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη**, Γνωριμία μὲ τὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό. — **Πρωτοπρ. Δρ. Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου**, Πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἡ «ἀνένδοτη» μετάνοια.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶν 1, Ἀθήναι.